

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

สุดารัตน์ วรสาร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

สุดารัตน์ วรสาร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

INNOVATIVE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT NETWORK CENTER, NONG KUNG SRI DISTRICT 2, KALASIN PROVINCE

SUDARAT WORASAN

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์**
ชื่อนักศึกษา	:	**สุดารัตน์ วรสาร**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**ผศ. ดร. จิราภรณ์ ผันสว่าง**

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ. ดร.)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....
(ผศ. ดร. จำเนียร พลหาญ)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(ผศ. ดร. จิราภรณ์ ผันสว่าง)

กรรมการ .....
(รศ. ดร. สุเทพ เมยไธสง)

กรรมการ .....
(ดร. วิมลพร สุวรรณแสนทวี)

กรรมการ .....
(ดร. พรทิวา ชนะโยธา)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Topic	:	Innovative Academic Administration of School Administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province
Student's Name	:	Sudarat Worasar
Degree Sough	:	Master of Education
Program	:	Educational Administration
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Asst. Prof. Dr. Jiraporn Phansawang

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusrivirakhunsunthorn, Asst. Prof. Dr.)

Thematic Committee :
Chairman .....
(Asst. Prof. Dr. Chumnian Pollaharn)

Member (Advisor) .....
(Asst. Prof. Dr. Jiraporn Phansawang)

Member .....
(Assoc. Prof. Dr. Suthep Moeithaisong)

Member .....
(Dr. Vimonporn Suwanseantawee)

Member .....
(Dr. Porntiwa Chanayotha)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์**
ชื่อนักศึกษา	:	**สุดารัตน์ วรสาร**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**ผศ. ดร. จิราภรณ์ ผันสว่าง**

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า:

1) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงจากค่าค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และ

ประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1)ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง 2)ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน ควรมีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ 3)ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการจัดให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 4)ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ควรมีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี 5)ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา 6)ด้านการนิเทศการศึกษา ควรให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ 7)ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

คำสำคัญ การบริหารงานวิชาการ, นวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

Thematic Topic	:	**Innovative Academic Administration of School Administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province**
Student's Name	:	**Sudarat Worasarn**
Degree Sought	:	**Master of Education**
Program	:	**Educational Administration**
Anno Domini	:	**2023**
Advisor	:	**Asst. Prof. Dr. Jiraporn Phansawang**

The objectives of the research were 1) to study the Innovative academic administration of School administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province 2) to compare the Innovative academic administration of School administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province, classified by educational qualification, position, and work experience and 3) to complie the recommendations as suggested by those persons. The target group were totally 181 administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with between 0.67 – 1.00 and reliability of 0.98. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test and content analysis.

The findings are as follows:

1) The Innovative academic administration of School administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province overall was at a high level, considering each aspect ordered from the highest to the lowest, they were quality assurance system development in educational institutions, followed by learning process development, research for educational quality development, measurement, evaluation and registration work compared to transfer of academic results, media and innovation development, and learning resource development, and the aspect with the lowest average was the educational supervision, respectively. 2) The comparison of the Innovative academic administration

of School administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province, classified by education qualification, position, work experience, overall and each aspect was different at a statistical significant level of .05 3) Recommendations of the Innovative academic administration of School administrators in the Educational Quality Development Network Center, Nong Kung Sri District 2, Kalasin Province found that: 1. Learning process development: should emphasize that students could seek knowledge, and develop their knowledge naturally and to their full potential 2. evaluation and registration work compared to transfer of academic results: there should be a systematic assessment and evaluation system. 3. Research to improve the quality of education: teachers should be prepared to attend a classroom research traininmg at least once a year. 4. Media and innovation development: the library should be developed to be a learning center, and a technology media center. 5. Learning resource development: learning resources should be organized and used both inside and outside educational institutions. 6. Educational supervision: teachers should be encouraged to apply guidelines for revising teaching and learning to develop and improve teaching and learning to have quality. 7. Quality assurance system development in educational institutions: there should be seminars for personnel in educational institutionsto raise awareness of quality assurance within educational institutions and educational standards. The main goal was to improve the students' quality.

Keywords: Innovative, Academic Management, School Administrators

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ให้ความช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ในระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. ประธานควบคุมการสอบ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มสารนิพนธ์ด้วยดี คณาจารย์ทุกท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ผันสว่าง ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดียิ่ง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอบคุณผู้บริหารและครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพอำเภอหนองกุงศรี 2 ในการให้ข้อมูลและการค้นคว้าวิจัย จนทำให้ สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณญาติมิตร เพื่อนร่วมงานทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่ให้การสนับสนุนให้กำลังใจ ช่วยเหลือให้คำแนะนำตั้งแต่เริ่มเรียนจนจบการศึกษา

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง เหนืออื่นใดผู้วิจัยขอกราบขอบคุณ คุณแม่ชุติมา วรสาร (มารดา) และนายวุฒิชัย มังลา (สามี) ที่คอยให้กำลังใจในยามท้อแท้ และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย เทอญ

สุดารัตน์ วรสาร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ฌ

สารบัญ..... ญ

สารบัญตาราง..... ฏ

สารบัญภาพ..... ฒ

บทที่

1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 2

1.3 สมมติฐานในการวิจัย..... 3

1.4 ขอบเขตของการวิจัย..... 3

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 4

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 4

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 7

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา..... 7

2.2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหารงานวิชาการ..... 17

2.3 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม..... 68

2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย..... 71

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 74

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 86

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 87

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 87

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 89

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 89

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 91

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 91

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 92

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 95

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 95

4.2 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 95

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 96

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 122

5.1 สรุปผล..... 122

5.2 อภิปรายผล..... 125

5.3 ข้อเสนอแนะ..... 132

บรรณานุกรม..... 133

ภาคผนวก..... 142

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย..... 143

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย..... 145

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล..... 149

ภาคผนวก ง แบบสอบถามในการวิจัย..... 153

ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 161

ประวัติผู้วิจัย..... 168

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ข้อมูล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์	73
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 โรงเรียน (ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง)	88
4.1	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	96
4.2	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน	98
4.3	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	99
4.4	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	101
4.5	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	102
4.6	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	103
4.7	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	104
4.8	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการนิเทศการศึกษา	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.9 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา..... 106

4.10 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา..... 108

4.11 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่ง..... 109

4.12 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน..... 110

4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน 112

4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้..... 113

4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน..... 113

4.16 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา..... 114

4.17 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี..... 114

4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้..... 115

4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการนิเทศการศึกษา..... 115

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.20 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา..... 116

4.21 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์..... 117

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 86

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อบริบทของโลกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เทคโนโลยีต่างๆ อาทิ ระบบประมวลผลที่ฉลาดขึ้นและมีความเป็นอัตโนมัติ ปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มีขนาดเล็กลงซึ่งสามารถพกพาและเคลื่อนที่ไปทุกหนแห่งได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในแทบทุกมิติ (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, 2560, หน้า 7) จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม และ การใช้เทคโนโลยีส่งผ่านข้อมูล และ เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็ว ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริมความรู้ ความคิด ทัศนคติ และ ทักษะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันและ เตรียมความพร้อมสำหรับโลกอนาคต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เท่าทันของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งระบบการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศเท่าทันโลกแห่งอนาค (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, หน้า 57)

การพัฒนาประเทศการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาไว้โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เป็นเลิศด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพการเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพ และผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากลแนวนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการบริหารงานสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารงานในปัจจุบันผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งการดำเนินงานจะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาช่วยขับเคลื่อน ในการจัดการศึกษานั้นต้องให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องสร้างกลยุทธ์ใหม่ๆในการบริหารงานให้มีคุณภาพเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของบุคคลเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) ปี พ.ศ. 2562 งานวิชาการถือเป็น

หัวใจหลักในการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือด้วยคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา ผู้บริหารยุคใหม่จึงจำเป็นต้องบริหารสถานศึกษาโดยใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้บริหารจะต้องเลือกรูปแบบการทำงานอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยใช้ทักษะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมเพื่อให้การบริหารงานวิชาการประสมความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการจึงต้องนำนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการมาใช้เพื่อให้การดำเนินงานได้ประสิทธิภาพสูงสุด การนำนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการมาใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาส่งผลให้การดำเนินงานวิชาการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษา (2564) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าการจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2564 ประสบปัญหาเนื่องจากอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า (Covid-19) ส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการเกิดปัญหา เช่น การจัดการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผู้เรียน การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 ได้รับผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้การบริหารงานวิชาการด้อยประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษาตามนโยบายจุดเน้นโดยใช้ P@5Q MODELและPDRCAS (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรับผิดชอบงานวิชาการของสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง และเป็นผู้ได้รับผลกระทบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การบริหารงานเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดและมีมาตรฐานต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

1.2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มี ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 19 คน และครูผู้สอน จำนวน 162 คน รวมทั้งสิ้น 181 คน (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2, ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565)

1.4.2 ด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากกลุ่มประชากรมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน

1.4.3 ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยนำมาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งนำมากำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาของงานวิจัย การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยสังเคราะห์จาก ขอบข่ายของงานวิชาการ กิติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 58) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 9-18) และ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 6-7) ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี 5) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านการนิเทศการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.4.4 ด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย โดยมุ่งเฉพาะโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนโคกเครือวิทยา 2) โรงเรียนสายปัญญาสมาคม 3)โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา 4) โรงเรียนหนองโนวิทยา 5) โรงเรียนประชารัฐศึกษา 6) โรงเรียนชุมชนหนองหินวิทยาคาร 7) โรงเรียนหนองแข้วิทยา 8) โรงเรียนหนองบัวชุม 9) โรงเรียนภูฮังวิทยาคาร 10) โรงเรียนโรงเรียนสำราญ-ประภาศรี 11)โรงเรียนคำขามวิทยา 12) โรงเรียนไทรทองวิทยาคาร 13) โรงเรียนหนองสวงวิทยาคม 14) โรงเรียนนาบงวิทยา 15) โรงเรียนคำโอวิทยา 16) โรงเรียนนาอวนวิทยาสิทธิ์ 17) โรงเรียนจินดาสินธวานนท์ 18) โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง 19) โรงเรียนนามูลสมบูรณ์วิทย์ 20) โรงเรียนหนองใหญ่วิทยา

1.4.5 ด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดช่วงระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างปีการศึกษา 2565

1.5 ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบ่งหน้าที่เป็น 4 งานหลัก ประกอบด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียนมีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

1.6.2 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มาตรฐาน โดยมีการพัฒนาปรับปรุง ด้านการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และ การพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษา

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระกิจกรรม โดยมีการการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สร้างสื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะในการเรียนและนำไปใช้ในอนาคต

2) ด้านการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ การวัดผล ประเมินผล และอนุมัติผลการเรียน จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิงตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการจัดระบบงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ในรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างแท้จริง มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาทดลองใช้แล้วพัฒนาและอาจมีการพัฒนาหลาย ๆ รอบ ครูมีความรู้ความเข้าในงานวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี หมายถึง แนวคิด วิธีการ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสื่อ สร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน การจัดการศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่งถึงและเต็มศักยภาพ มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา

5) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาแหล่งข้อมูลความรู้ ทั้งที่อยู่ในตัวบุคคล สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ ประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน มุมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เอื้อต่อการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

6) ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือแนะนำ และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู กระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู ส่งผลต่อผู้เรียน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรม ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ว่าการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นๆ ดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกระบวนการของสถานศึกษา โดยการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพ

1.6.4 ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกเป็น (1) ปริญญาตรี (2) สูงกว่าปริญญาตรี

1.6.5 ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายของผู้ตอบแบบสอบถาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหาร (2) ครูผู้สอน

1.6.6 ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

1.6.7 ครูผู้สอน หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่หลักในด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

1.6.8 ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาการทำงานของบุคลากร ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานจนถึงปัจจุบัน แยกเป็น 1) 1-5 ปี 2) 6-10 ปี 3) 11 ปีขึ้นไป

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากตำรา บทความ หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่งมีหัวข้อที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหารงานวิชาการ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม

2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.1.1 ความหมายของการบริหาร

เกษม จันทร์แก้ว (2540, หน้า 512 -514) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะการดำเนินการนำวัตถุดิบสู่ระบบด้วยระบบกระบวนการผลิตจนได้ผลผลิตตามที่กำหนดไว้การบริหารจึงเป็นการดำเนินการให้ทุกโครงการทำหน้าที่สัมพันธ์กัน เป็นเรื่องยากที่จะทำให้เกิดการผสมผสานกันถ้าไม่วางแผนการดำเนินการที่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่วางแผนบริหารอย่างไรอย่างไรก็ดี ผู้บริหารมีหน้าที่อำนวยการ (Directing) ตามอำนาจหน้าที่จากหน่วยงาน (Organizing) ที่เป็นผู้รับผิดชอบควบคุม (Controlling) ในการนำแผนงาน (Planning) ที่ได้กำหนดไว้แล้วไปดำเนินการร่วมกันทรัพยากร (Assembling Resource) ทำให้การผลิตหรือการใช้ปัจจัยการบริหาร (ได้แก่ คน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ สวัสดิการ ฯลฯ) ก่อให้เกิดผลผลิตขั้นสุดท้าย

จันทรานี สงวนนาม (2553, หน้า 4) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ มีหลักการกฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าทางวิชาการเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม

สุทธิชัย รีทาศรี (2553, หน้า 23) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การที่ผู้นำองค์กรต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างมากเพื่อทำให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้าและดำรงอยู่อย่างมั่นคง อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการใช้กระบวนการในการบริหาร ได้แก่ การวางแผนงาน การอำนวยการ การประสานงาน การติดต่องาน การประเมินผล และการปฏิบัติงาน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้หน้าที่ของผู้บริหารจึงมีการจัดวางนโยบาย การวางแผนและการจัดตั้งวัตถุประสงค์ การมอบหมายความรับผิดชอบให้กับหน่วยงาน การประสานงานติดต่อ การจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งการติดตามประเมินผล

สัมมา รธนิธย์ (2553, หน้า 37) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 ขึ้นไปโดยอาศัยกระบวนการวางแผนการจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมและการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่าง มีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุนทร โคตรบรรเทา (2554, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การทำให้คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานกับคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2554, หน้า 4) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยการประสานสัมพันธ์ มีระบบ มีระเบียบและกฎเกณฑ์และสามารถใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

อุดรรักษ์ คำถุน (2554, หน้า 14) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง ศิลปะ การแสดงศักยภาพของผู้นำองค์กรในการประสานความร่วมมือ ร่วมใจ ของสมาชิกในองค์กรเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นกระบวนการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

พระมหาลำพึง ธีรปญฺโญ (เพ็ญภู่) (2554, หน้า 24) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดาเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าใน

ครอบครัวองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

วิโรจน์ สารรัตนะ (2555, หน้า 1) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยหน้าที่ในการบริหาร ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุมองค์กร (Controlling)

ปัทมพร วงศ์เณร (2555, หน้า 10) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กระบวนการนำทรัพยากร การบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตามขั้นตอนการบริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

สมหมาย เจริญภูมี (2555, หน้า 12) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานที่ผู้บริหารจะต้องยึดเป็นแม่บทในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

บรรจบ บุญจันทร์ (2556, หน้า 38) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์การเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ

ภารดี อนันต์นาวี (2557, หน้า 1) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง เป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

จรุณี เก้าเอี้ยน (2557, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การ

นัยนา ตรงบรรทัด (2557, หน้า 12) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ การจัดการ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557, หน้า 3) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ศิริ ถืออาสนา (2557, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง เป็นกิจกรรมของกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์จัดการกระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคณะทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

แมสซี่ และดักลาส (Massie & Douglas, 1981, อ้างถึงใน สุทธิชัย รีทาศรี, 2553, หน้า 22) ได้แสดงทัศนะว่า การบริหารเป็นทั้งศิลป์ ศาสตร์ และวิชาชีพ กล่าวคือ กรณีที่เป็นศิลป์ (Art) หมายถึง ทักษะและความรู้ที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดหมายใดจุดหมายหนึ่งโดยทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้นอาจเกิดจากการฝึกฝนหรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความชำนาญทักษะทางการบริหารมาเป็นอย่างดีแล้ว เสมือนนักดนตรีหรือจิตรกรที่ได้ฝึกฝนหรือเรียนรู้จากดนตรีหรือจิตกรที่มีความชำนาญหรือมีทักษะสูง กรณีที่เป็นศาสตร์ (Science) หมายถึง องค์ความรู้ที่เกิดจาการสืบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล การตั้งสมมุติฐานและทดสอบสมมุติฐาน เป็นต้น ดังเช่นในศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก่อให้เกิดทฤษฎีทางการบริหารขึ้นมามากมายหลายทฤษฎีซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ผสมผสานกับความเป็นศิลป์ที่มีการฝึกฝนพัฒนาขึ้นในแต่ละบุคคลจนเกิดความเชี่ยวชาญ กล่าวอย่างง่ายก็คือ ศิลป์ (Art) เป็นเรื่องของการกระทำการฝึกฝนเพื่อความชำนาญส่วนศาสตร์ (Science) เป็นเรื่องของความรู้ รู้ว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร กรณีเป็นวิชาชีพ (Profession) นั้น เกิดขึ้นจากทั้งความเป็นศิลป์และความเป็นศาสตร์ โดยมีเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพใด ๆ ดังนี้

1. วิชาชีพเกิดขึ้นจากการมีองค์ความรู้ในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างเป็นระบบโดยบุคคลในวิชาชีพนั้น ๆ จะต้องได้รับการพัฒนาในเชิงสติปัญญาอยู่เสมอ

2. วิชาชีพต้องการความมีทัศนคติเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นบุคคลในวิชาชีพนั้น ๆ จะต้องมีการสืบค้นหาความคิดใหม่ (New Ideas) อยู่เสมอ

3. วิชาชีพให้บริการต่อผู้อื่น ดังนั้นในวิชาชีพหนึ่ง ๆ จึงต้องการหลักการเชิงจริยธรรมว่าเงินไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะใช้วัดผลสำเร็จในวิชาชีพที่สำคัญ

4. วิชาชีพมีมาตรฐานทางวิชาชีพ ดังนั้นวิชาชีพหนึ่ง ๆ จะมีมาตรฐานทางวิชาชีพที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมทางวิชาชีพนั้น การเข้าเป็นสมาชิกก็ต้องได้รับการยอมรับ มีการฝึกฝนอบรมและการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมต่อวิชาชีพนั้น ๆ

วิลเลี่ยม (Williams, 1980, อ้างถึงใน สุทธิชัย รีทาศรี, 2553, หน้า 22) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารมีกิจกรรมหลัก 3 ประการ ในการบริหาร คือ การดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมาย การบำรุงรักษาองค์การให้อยู่รอดและการป้องกันองค์กรจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

คอลลินส์ (Collins, 1989, อ้างถึงใน สุทธิชัย รีทาศรี, 2553, หน้า 22) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่ร่วมกันในองค์การและแนะแนวทางให้เห็นถึงหน้าที่ให้กับประเทศ บริษัท หรือสถาบัน

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการการบริหารงานที่ผู้บริหารมีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดองค์การ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรในการจัดกระบวนการ

เรียนรู้เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การ

2.1.2 ความสำคัญของการบริหาร

สัมมา รธนิธย์ (2553, หน้า 37) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยอาศัยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมและการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปรัชญา เวสารัชช (2554, หน้า 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2554, หน้า 4) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยการประสานสัมพันธ์มีระบบ มีระเบียบและกฎเกณฑ์ และสามารถใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

สุนทร โคตรบรรเทา (2554, หน้า 14) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารกิจการใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายนั้น การบริหารเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรมภาวะผู้นำ เช่น การริเริ่มโครงสร้างใหม่ กระบวนการใหม่ เป้าหมายใหม่ขององค์กร

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556, หน้า 22) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้และให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2557, หน้า 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ

เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559, หน้า 11) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารงานและบริหารคนอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่จัดการเรื่องระบบงานและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดระบบการผลิต การให้บริการหรือการดำเนินงานทุกด้านให้เป็นไปด้วยดีและสามารถประสานการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

เฮนรีฟาโยล (Henri Fayol) (1930, pp. 17-18) ได้สรุปสาระสำคัญของหลักการบริหารไว้ดังนี้

1. หน้าที่ทางการบริหาร (Management Function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการคือการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

2. ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้เทคนิคการทางานและประสบการณ์ต่าง ๆ

3. หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร 14 ข้อคือ

3.1 หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผดิชอบ(Authority and Responsibility)

3.2 หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of Command)

3.3 หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of Direction)

3.4 หลักการธำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar of Chain)

3.5 หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work, or Specialization)

3.6 หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

3.7 หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนร่วม (Subordination of individual to general interest)

3.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

3.9 หลักของการรวมอำนาจไวส่วนกลาง (Centralization)

3.10 หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย (Order)

3.11 หลักของความเสมอภาค(Equity)

3.12 หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of Tenure)

3.13 หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์(Initiative)

3.14 หลักของความสามัคคี(Esprit de Corps)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นกระบวนการในการวางแผน การจัดการ การใช้ทรัพยากร และเทคนิคต่างๆ ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภารกิจขององค์การบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

สมคิด มาวงศ์ (2554, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึงการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้าน เกิดจากบุคลากรหลาย ๆ คนร่วมมือกันบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพอาศัยวิธีการจัดการองค์กรเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่งจากแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา

วิชัย ตันศิริ (2549, หน้า 294) การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหาร การบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหาร ภาพรวมของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมผู้เขียนจะได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมุมมองในการบริหารสถานศึกษายิ่งขึ้นต่อไปคำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้าง ๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ“การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหาร

บันลือ พฤกษะวัน (2548, หน้า 57) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียนมีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

มิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 45) งานของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติมีอยู่ 8 ประการ ได้แก่ งานวางโครงการการเรียน การสอน งานด้านกิจการนักเรียน งานด้านอาคารสถานที่ งานพัสดุและอุปกรณ์งานการเงินและธุรการ งานประชาสัมพันธ์งานการวางแผน และการประเมินผล

แคมพ์เบลล์ และคณะ (Campbell et al, 1972, p. 16) การบริหารการศึกษาแบ่งงานออกเป็น 6 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา หลักสูตรและการสอน บุคลากรในสถานศึกษากิจกรรมนักเรียน สิ่งอำนวย ความสะดวกทางกาย การเงินและธุรการ

ในปัจจุบันขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษามีผลทำให้งานของผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนไป ได้จำแนกขอบข่ายภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา ไว้ 4 งาน ดังนี้คือ

1. การบริหารวิชาการ
2. การบริหารงบประมาณ
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32)

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบ่งหน้าที่เป็น 4 งานหลัก ประกอบด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียนมีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

2.1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

วีรพงษ์ ไชยหงส์ (2561) กล่าวว่า ทฤษฎีนำมาประยุกต์ใช้เพื่อบูรณาการออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละกลยุทธ์ ดังนี้

1. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM) ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านซับกระดานมุ่งพัฒนาตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน ครูจะได้

เป็นแบบอย่างที่ดี เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้ผู้เรียนรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะ ให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โรงเรียนบ้านซับกระดานได้น้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวง ร.9 คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาบูรณาการการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารโรงเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาคุณธรรมนักเรียน การพัฒนาบุคลากร และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร เป็นเรื่องของการวางยุทธศาสตร์เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร (SWOT Analysis) ให้ได้มาซึ่งเป้าประสงค์สุดท้ายที่ต้องการขององค์กรหรือวิสัยทัศน์ (Vision) อันจะนำไปสู่การกำหนดพันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Target) และกลยุทธ์การดำเนินงาน (Strategy) รวมทั้งพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จขององค์กร (Critical Success Factors : CSF) และสร้างตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน (Key Performance Indicators : KPI) ในด้านต่าง ๆ

1.2 การกำหนดรายละเอียดของตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน หาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับสภาพในปัจจุบัน (Baseline Data) เพื่อนำมาช่วยในการกำหนดความชัดเจนของตัวบ่งชี้ดังกล่าว ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantity) คุณภาพ (Quality) เวลา (Time) และสถานที่หรือความครอบคลุม (Place) อันเป็นเป้าหมายที่ต้องการของแต่ละตัวบ่งชี้

1.3 การวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน

1.4 การให้รางวัลตอบแทน การให้ข้อเสนอแนะหรือกำหนดมาตรการบางประการเพื่อให้มีการปรับปรุงผลงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การนิเทศ (Supervision) การนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีจุดม่งหมายเพื่อพัฒนาคนและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์และเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง เป็นระบบ ไม่หยุดนิ่ง มีปฏิสัมพันธ์ในทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนและเน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งองค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้ 1) บุคลากรนิเทศ 2) วิธีการนิเทศ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้แบบบันทึกบรรยากาศในชั้นเรียนและเอกสารอ้างอิง

3. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัว ร่วมมือร่วมใจและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาบนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ระบุปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน/การทำงานของครูที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

3.2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้น

3.3 ระดมความคิดเพื่อนำเสนอวิธีแก้ปัญหา ดำเนินการอภิปรายสรุปและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

3.4 ทดลองใช้วิธีแก้ปัญหา ไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน/ในการทำงานโดยร่วมกันสังเกตการสอน การทำงานและเก็บข้อมูล

3.5 สรุปผลวิธีการแก้ปัญหา อภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ นำเสนอผลการสังเกตการสอนและเสนอแนะวิธีการปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงสรุปผลวิธีการแก้ปัญหาที่ให้ผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การทำงาน แล้วทำการแบ่งปันประสบการณ์กับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (The Philosophy of Sufficiency Economy)

5. การมีส่วนร่วม (Participation) การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจและสบายใจ ซึ่งหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1 ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้น

5.2 ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาและลดปัญหา

5.3 ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการ

5.4 ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5.5 ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5.6 ร่วมการลงทุนในกิจกรรมตามขีดความสามารถของตนเอง

5.7 ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5.8 ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

6. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Learning Integration) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงของการเรียนรู้ (Transfer of learning) ลักษณะของการ บูรณาการ มีลักษณะโดยสรุปดังนี้

6.1 การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระ

6.2 การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้าในการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี

6.3 การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ โดยออกแบบการเรียนรู้ให้มีทั้งการให้ความรู้และกระบวนการไปพร้อม ๆ กัน เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด

6.4 การบูรณาการความรู้ ความคิดกับคุณธรรม โดยเน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัยเป็นการเรียนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อที่นักเรียนจะได้เป็น “ผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม”

6.5 การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติจริง ควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6.6 การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของนักเรียน พยายามให้เด็กได้เรียนรู้เนื้อหาที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและความหมายในสิ่งที่เรียน

6.7 การเสริมแรง (Reinforcement) การให้การเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และถือได้ว่าเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ ด้วยเหตุนี้ครูควรจะรู้ถึงหลักในการเสริมแรง คือ 1) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่ว่าจะเป็นการเสริมแรงทางด้านบวกหรือด้านลบ ครูผู้สอนควรจะมองผู้เรียนด้วยความเท่าเทียมกัน เพื่อมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเรียน 2) มีความจริงใจในการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นกล่าวคำชม หรือแม้กระทั่งการว่ากล่าวตักเตือน

8. วงจรคุณภาพ PDCA มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

8.1 ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พร้อมกับพิจารณา ว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้าง แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

8.2 ขั้นตอนการดำเนินการ (DO) คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไป ในทิศทางที่กำหนดไว้หรือไม่

8.3 ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) คือ การประเมินผลและการตรวจสอบทำให้เราทราบว่าการปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

8.4 ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนา (Act) จะพิจารณาอยู่ 2 กรณี คือ

8.4.1 หากผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ก็ให้นำแนวทางนั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน

8.4.2 หากผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้

1) มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้

2) ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

3) ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้

4) เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ทฤษฎีในการบริหารงาน บริหารคน เพื่อนำแนวคิด รูปแบบ กระบวนการ มาใช้ในการการบริหารสถานศึกษา การประยุกต์ใช้ทฤษฎีต่างๆ มาใช้ในการดำเนินงาน การบูรณาการเชิงวิธีการ กลยุทธ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานด้านต่างๆของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2.2 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหารงานวิชาการ

2.2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545, หน้า 9) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ

รุจิร์ ภู่สาระ (2545, หน้า 56) กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 99) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานหรือดำเนินงานทุกชนิดในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มีหน้าที่ และภาระกิจโดยตรงในการจัดการศึกษา มีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ นำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี

ศิริกุล นามศิริ (2552, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยการนำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งที่จัดภายในและนอกโรงเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 2) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

พัทธ์ธีรา รัตนชัย (2550, หน้า 7) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ถือเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเข้าใจขอบเขตการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดีรวมทั้งต้องบริหารงานวิชาการให้มีความชัดเจนและมีความแข็งแกร่งเนื่องจากงานวิชาการเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงมาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษา

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2550, หน้า 56) กล่าวว่าการบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานโดยการผสมผสานทรัพยากร การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพตลอดทั้งการอบรมศีลธรรม จรรยาและความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถทางวิชาการความรู้รอบตัวความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศมีทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จากการศึกษาความหมายของการบริหารงานวิชาการ สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มาตรฐาน โดยมีการพัฒนาปรับปรุง ด้านการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

2.2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ (2554) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารการศึกษาทุกคนควรจะรับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่า

สถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อม ก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2550, หน้า 26) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ ของโรงเรียน มีขอบข่ายกว้างขวางผู้บริหารโรงเรียนต้องกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถปฏิบัติงาน ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 22) ได้สรุปไวว่า งานด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นงานหลักของถานศึกษา ส่วนอื่น ๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้นงานวิชาการจึงมิใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเก่งเท่านั้น แต่ความหมายรวมถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

จิรพันธ์ พิมพ์พันธุ์ (2550, หน้า 16) กล่าวว่าฝ่ายวิชาการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านวิชาการ เช่น การกำหนดหลักสูตร แผนการสอน สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การจัดครูเข้าสอน การนิเทศการสอน

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 16) กล่าววว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ ของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนที่ผบู้ริหารจะต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น สรุปได้ว่า งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 หลักการบริหารงานวิชาการ

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545, หน้า 9) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานวิชาการที่สำคัญๆ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือผลผลิต และกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของ

สังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินผล

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยหลักการมีส่วนร่วม การเสนอแนะและการพัฒนาในงานวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงอาจดำเนินงานในรูปของคณะกรรมวิชาการโดยมีเป้าหมายนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจาก การร่วมคิด ร่วมทำและร่วมประเมินผล

3. หลักการ 3 องค์ประกอบ (3 – Es) ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด

3.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคขณะดำเนินการก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ การมีประสิทธิภาพเน้นไปที่กระบวนการ (Process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีต่างๆ ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

3.2 หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ได้ผลผลิต (Outcome) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะเพิ่มขึ้น รวมทั้งการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ อย่างไรก็ตามมักใช้สองคำนี้ควบคู่กันคือมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3 หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลาน้อย การลงทุนน้อย การใช้กำลังหรือแรงงานน้อย โดยไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรการบริหาร แต่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง ดังนั้นการลงทุนทางวิชาการจึงต้องคำนึงหลักความประหยัดด้วยเช่นกัน

หลักความเป็นวิชาการ (Academics) หมายถึง ลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการได้แก่

4. หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผลประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษา และหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 6) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการนั้น มีหลักการบริหารคือ

1. หลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงการได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุนนั้น คือ นักเรียน สามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร โดยไม่ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลาและช้ากว่าที่กำหนด

2. หลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึงผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั่นคือ นักเรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณภาพ และการจัดการได้ การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของสถานศึกษาและมีขอบข่ายค่อนข้างกว้างขวาง

หลักการบริหารงานวิชาการจะแบ่งเป็นขั้นตอนของกระบวนการการบริหารงานวิชาการ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2553, หน้า 5) ดังนี้

2.1 ขั้นก่อนดำเนินการ จะเป็นการกำหนดนโยบายและวางแผนงานด้านวิชาการ โดยมีงานต่อไปนี้

1) จัดทำแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2) จัดสภาพงานวิชาการและวิธีการทำงาน

3) จัดครูอาจารย์เข้าสอน

4) จัดทำโครงการสอน

5) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

6) จัดตางรางสอน

7) ปฐมนิเทศนักเรียน

8) การลงทะเบียนเรียน

2.2 ขั้นการดำเนินงาน เป็นขั้นที่จัดดำเนินงาน รวมทั้งการควบคุมดูแลให้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ให้

1) การดำเนินงานการสอนตามหลักสูตร โดยการดูแลให้การสอนเป็นไปตามโครงการสอนแต่ละวิชา เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

2) การดำเนินเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการได้แก่การจัดโครงการสอนซ่อมเสริม โครงการส่งเสริมเด็กเรียนดีโครงการส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองการจัดชุมนุมต่าง ๆ ลูกเสือและเนตรนารีมีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า

3) งานเกี่ยวกับการบริการการส่งเสริมให้มีการให้บริการเกี่ยวกับสื่อการสอน เพื่อช่วยเหลือครูในด้านการสอนและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีการจัดรวบรวมเอกสาร คู่มือครูรวมทั้งการจัดสิ่งอำ นวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่การจัดหาอุปกรณ์เป็นต้น

3. ขั้นส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการเพื่อให้ได้มาตรฐานของงานวิชาการผู้บริหารควรมีการส่งเสริม ปรับปรุงพัฒนาและประเมินผลงานด้านวิชาการดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ

3.2 สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแนวทางวิชาการได้แก่การกำหนดจุดมุ่งหมายและนโยบายที่เหมาะสมกับโรงเรียน และสามารถนำ ไปปฏิบัติได้

3.3 ริเริ่มและสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานด้านวิชาการ

3.4 จัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา

3.5 จัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ

3.6 จัดตั้งคณะกรรมการทางวิชาการขึ้น ลักษณะอาจจัดรวมกันเป็นคณะครูในแผนกเดียวกันมาร่วมกันทำงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.7 ส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุมหรือชมรมทางวิชาการ เพื่อจัดกิจกรรมและเผยแพร่งานด้านวิชาการ

3.8 ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมประชุมสัมมนาฝึกอบรม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ

3.9 ส่งเสริมให้ศึกษาต่อเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2550, หน้า 26) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต้องอาศัยหลักการและวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ยึดหลักในสถานศึกษาจักทำหลักสูตรการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนร่วมด้วย

2. มุ่งส่งเสริมการศึกษาให้จัดการกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามรถตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักในการบริหารวิชาการเป็นหัวใจหลักในการบริหารงานสถานศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนคือปัจจัยสำคัญ การบริหารงานวิชการให้มีประสิทธิภาพต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ภาคีเครือข่าย และผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต

2.2.4 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

สำหรับงานด้านวิชาการถือเป็นหัวใจของงานบริหารสถานศึกษา จึงมีขอบข่ายกว้างขวางซึ่งมีนักวิชาการได้จัดแบ่งไวด้งนี้

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2554, หน้า 32-33) ได้แบ่งขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนไว้รวมกันทั้งหมดมี 9 ด้าน

1) การวางแผนงานวิชาการ

2) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3) การบริหารการจัดการเรียนรู้

4) การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

5) การวัดผลประเมินผลการเรียน

6) การพัฒนาสื่อ นวตักรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ

9) การประกันคุณภาพการศึกษากับงานวิชาการ

1. การวางแผนงานวิชาการ

การวางแผนงานวิชาการเป็นการรวบรวมข้อมูล และสถิติการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับนักเรียน บุคลากร จัดทำ แนวนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ อีกทั้งการจัดทำแผนงานวิชาการ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1.1. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศงานวิชาการ หมายถึงการนำข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลที่เหมาะสมตามความต้องการของการใช้งานซึ่งมีความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

1.2. การจัดทำแผนงานวิชาการ การจัดทำแผนงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลด้านวิชาการและการจัดระเบียบเกี่ยวกับงานวิชาการ

2. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พร้อมทั้งการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรและการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

3. การบริหารการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้บรรลุผลตามที่กำหนด โดยมีกระบวนการจดัการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถนั้น

4. การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนได้ปฏิบัติงานโดยมีการวางแผนและดำเนินการร่วมกันตามบทบาทและหน้าที่ของตน เพื่อให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพด้านวิชาการยิ่งขึ้น โดยการร่วมแรง ร่วมจิต ร่วมคิด ร่วมพิชิตปัญหา ร่วมพัฒนาทั้งกลุ่มและตนเอง

5. การวัดและประเมินผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ ได้แก่ การวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการวัดประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ

6. การพัฒนาสื่อ นวตักรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

6.1 สื่อ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลผ่านความคิด ทัศนคติหรืออารมณ์เพื่อให้สามารถสื่อสารกันได้จากบุคคล หรือกลุ่มคนไปสู่บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน จึงเรียกได้ว่า “สื่อการเรียนการสอน” (Instructional Media) ซึ่งหมายถึง สื่อบรรจุเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนได้ใช้เป็นเครื่องมือและเนื้อหาสาระที่ต้องการเรียนรู้

6.2 นวัตกรรม หมายถึง ความคิด ทฤษฎี การปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ อาจเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่ให้ทันสมัย หรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่และใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้ใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งยังช่วยประหยัดเวลาในการทำงานได้ด้วย

6.3 นวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง การนำสิ่งใหม่ซึ่งอาจอยู่ในรูปของความคิด ทฤษฎี หรือการกระทำรวมทั้งสิ่งประดิษฐ์เข้ามาใช้ในกระบวนการและระบบจัดการการศึกษา เพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้การจัดการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และช่วยประหยัดเวลาในการเรียน

6.4 เทคโนโลยี หมายถึง การนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ มาใช้เพื่อประโยชน์และเอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หรือความรู้ ทักษะ ที่มนุษย์ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของมนุษย์เอง

6.5 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสภาพสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร สาระสนเทศ และประสบการณ์ความรู้ ที่มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้สอน แหล่งเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่นห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นเป็นต้น

7.การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยกระบวนการวิจัย เพื่อมุ่งหวังเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นนักวิจัยจึงมีรูปแบบเป็นลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน โดยให้ครูเป็นผู้ควบคุม เพราะครูผสู้อนเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด

8.การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ได้บัญญัติถึงหลักการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบขององค์คณะบุคคลหรือคณะกรรมการทั้งระดับส่วนกลางและในระดับส่วนท้องถิ่น ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการและให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

9.การประกันคุณภาพการศึกษากับงานวิการ

ในด้านนี้เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว การประกันคุณภาพการศึกษาจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กิติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 58) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานวิชาการแบ่งออกเป็น 6 ประการใหญ่ๆ ดังนี้

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศ การฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล

จิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์ (2544, หน้า 20) กล่าววา่ งานวิชาการมีขอบข่ายที่กว้างขวางและมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับงานบริหารด้านอื่นๆ ของโรงเรียน เทคนิคและหลักการบริหารจึงอาจจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของงาน แต่หลักการสำคัญที่ควรนำ ไปปฏิบัติงานบริหารวิชาการอาจสรุปได้ดังนี้

1. จัดทำแผนงานวิชาการที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักสูตร แผนการศึกษาแห่งชาติแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของรัฐ
2. จัดตั้งคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน
3. กระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติ
4. ริเริ่ม สร้างสรรค์และพัฒนางานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ
5. จัดทำโครงการพัฒนาครูขึ้นในโรงเรียน

6. ส่งเสริมสวัสดิภาพ สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

7. มีการติดตามและประเมินผลงาน

กมล ภู่ประเสริฐ (2544, หน้า 9-18) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารวิชาการ ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารงานวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 13) ได้เสนอแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา นำเสนอขอบข่ายภารกิจของงานในด้านการบริหารวิชาการไว้ 8 ด้านดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
5. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546,หน้า 36-37) ได้กำหนดขอบข่าย/ภารกิจของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

7. การพัฒนาระบบการประกนัคุณภาพภายในสถานศึกษา

8. การนิเทศการศึกษา

9. การแนะแนวการศึกษา

10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 6-7) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครูกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนรายการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนดซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่มหรือฝ่ายหรืองานตลอดจนกำ หนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป สำหรับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

7. การนิเทศการศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา

9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้ระบุถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการว่า ประกอบด้วย 17 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

9. การนิเทศการศึกษา

10. การแนะแนว

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

12. การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

14. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถานประกอบการและสถานที่ที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนใช้ในสถานศึกษา

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากขอบข่ายที่นักวิชาการได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ จะแตกต่างกันไปบ้างก็เฉพาะในรายละเอียด หรือแนวปฏิบัติเท่านั้น ดังนั้น เพื่อความสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องการบริหารวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการของนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ นำมากำหนดขอบข่ายงานวิจัย มีทั้งหมด 7 ด้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้

1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2) การวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6) การนิเทศการศึกษา

7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.1 ความหมายของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ทิศนา แขมมณี (2556) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิด ได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิด การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา ท้าทายความคิดของผู้เรียนสามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหวเกิดความสนุกที่จะคิด

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยใหผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล หรือ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเอง

มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ (2559) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การส่งเสริม และการพัฒนาครู และการวัดและประเมินผล

สุคนธา ดิษฐสุนันท์ (2558) กล่าววว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยงานการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกล่มุ สาระและหน่วยการเรียนตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

หนูแปง ปะกิระคะ (2559) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดให้มีการนิเทศการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร และส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระกิจกรรม โดยมีการการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สร้างสื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะในการเรียนและนำไปใช้ในอนาคต

2. การวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจดการศึกษาโดยเฉพาะในกระบวนการจดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นจึงทำการวัดและประเมินผลการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ให้เข้าใจหลักการและกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.1 ความหมายของการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน มีความหมายครอบคลุมกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน 2 ลักษณะคือ “การวัดผล ” และ “การประเมินผล” ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินผลไว้หลายท่านดังนี้

2.1.1 ความหมายของการวัดผล (Measurement)

Guilford (1954, p. 4) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นการจัดค่าตัวเลขให้แก่ วัตถุหรือเหตุการณ์โดยมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

Ebel (1965, p. 3) ได้นิยามว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดจำนวนให้กับสมาชิกของสิ่งของหรือบุคคล

Smit & Adams (1966, p. 20) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นการรวบรวมข้อมลูข้อความ หรือข่าวสารอย่างมีระบบ

Gronlund & Linn (1990, p. 5) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นกระบวนการให้คำอธิบายที่เป็นตัวเลขตามระดับที่แตกต่างกันแก่คุณลักษณะของแต่ละบุคคล

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543, หน้า 15) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นกระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัดโดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2.1.2 ความหมายของการประเมินผล (Evaluation)

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไวดังนี้

Guilford (1954, p. 5) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของการกระทำ

Good (1959, p. 307) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินความสำคัญของปรากฏการณ์อย่างหนึ่งกับปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่งโดยใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้

Green (1970, p. 15) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าข้อมูลที่ได้จากการวัดอย่างมีระบบ

Gronlund & Linn (1990, p. 5-6) ได้ให้นิยามว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินค่าของผลที่ได้โดยพิจารณาจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543, หน้า 15) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมหลักเกณฑ์เพื่อสรุปว่าสิ่งนั้นดี-เลวปานใด

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการที่มีระบบ โดยการนำข้อมูลที่ได้จาการพิจารณามาวิเคราะห์แปลความหมาย เพื่อสรุปคุณลักษณะต่างๆ ที่ได้จากการวัดผล ว่าได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินหรือไม่ โดยนำข้อมูลหลายๆด้านมาผสมผสานกัน

2.1.3 ประเภทของสิ่งที่ต้องการวัด สิ่งที่ต้องการวัดแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) สิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ คน สัตว์ หรือสิ่งของ ที่จับต้องได้ มีรูปทรง การวัดสิ่งที่เป็นรูปธรรมนี้เป็นการวัดทางกายภาพ (physical) คุณลักษณะที่จะวัดสามารถกำหนดได้ชัดเจน เช่น น้ำหนัก ความสูง ความยาว เครื่องมือวัดคุณลักษณะเหล่านี้ให้ผลการวัดที่เที่ยงตรงและแม่นยำสูง วัดได้ครบถ้วน สมบูรณ์ และเอียดถี่ถ้วน ตัวอย่างเครื่องมือวัด เช่น เครื่องชั่ง ไม้บรรทัด สายวัด เป็นต้น การวัดลักษณะนี้เป็นการวัดทางตรง ตัวเลขที่ได้จากการวัดแทนปริมาณคุณลักษณะที่ต้องการวัดทั้งหมด เช่น หนัก 10 กิโลกรัม สูง 172 เซนติเมตร ยาว 3.5 เมตร ตัวเลข 10 172 และ 3.5 แทนน้ำหนัก ความสูง และความยาวทั้งหมด เช่น 10 แทนน้ำหนักทั้งหมด ถ้าไม่มีคุณลักษณะดังกล่าว เช่นหนัก 0 หน่วย ก็คือ ไม่มีนำหนักเลย ตัวเลข 0 นี้เป็นศูนย์แท้ (absolute zero)

2) สิ่งที่เป็นนามธรรม คือสิ่งที่ไม่มีตัวตน จับต้องไม่ได้ เป็นการวัดพฤติกรรมและสังคมศาสตร์ (behavioral and social science) คุณลักษณะที่จะวัดกำหนดได้ไม่ชัดเจน เช่น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achievement) วัดเจตคติ (attitude) วัดความถนัด (aptitude) วัดบุคลิกภาพ (personality) เป็นต้น เครื่องมือวัดด้านนี้มีคุณภาพด้อยกว่าเครื่องมือวัดสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ ให้ผลการวัดที่เที่ยงตรงและแม่นยำน้อยกว่า ลักษณะการวัด เป็นการวัดทางอ้อม วัดได้ไม่สมบูรณ์ ไม่ละเอียดถี่ถ้วน และมีความผิดพลาด ตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่ได้จากการวัดเป็นค่าโดยประมาณ ไม่สามารถแทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้ทั้งหมด เช่น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนคนหนึ่ง ได้ 15 คะแนน ตัวเลข 15 ไม่ได้แทนปริมาณความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนคนนี้ทั้งหมด แม้แต่นักเรียนที่สอบได้คะแนนเต็ม ไม่ได้หมายความว่านักเรียนผู้นั้นมีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวสมบูรณ์เต็มตามกรอบของหลักสูตร ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่ได้ 0 คะแนน ก็ไม่ได้หมายความว่านักเรียนผู้นั้นไม่มี

ความรู้ความสามารถในคุณลักษณะดังกล่าว เพียงแต่ตอบคำถามผิดหรือเครื่องมือวัดไม่ตรงกับความรู้ความสามารถที่นักเรียนคนนั้นมี เลข 0 นี้ เป็นศูนย์เทียม

2.1.4 การวัดผลทางการศึกษา (Educational Measurement) คือ กระบวนการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลทางการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน โดยอาศัยเครื่องมือ / วิธีการวัดทางการศึกษา ซึ่งอาจทำได้มากมายหลายวิธีได้แก้ การทดสอบ การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การสอบถาม สัมภาษณ์ การดูจากผลงานที่สูง และจากปฏิกิริยา / การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวัดผลทางการศึกษานี้ จะนำไปสู่งขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) ตอไป

2.1.5 การประเมินผลทางการศึกษา (Educational Evaluation) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลทางการศึกษามาตัดสินคุณค่า เช่น เมื่อทำการวัดผลการศึกษานักเรียนนายเรือ ในวิชาหนึ่งแล้วได้ คะแนนรวม 80 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน แล้วนำมาประเมินผลตัดสินคุณค่าซึ่งตามเกณฑ์โดยปกติ 80 คะแนน ถือว่าประเมินผลอยู่ ในระดับดีมาก (A)

2.2 ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ทิวัตถ์ มณีโชติ (2549) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้

จากประเภทของการประเมินโดยเฉพาะการแบ่งประเภทโดยใช้จุดประสงค์ของการประเมินเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท จะเห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพการการสอนของครู และเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นครูและสถานศึกษาต้องมีข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งจากการประเมินในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับอื่นที่สูงขึ้น

จากการศึกษานิยาม และหลักการเนินงานการวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน คือ งานที่เกี่ยวกับการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ การวัดผล ประเมินผล และอนุมัติผลการเรียน จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.1 ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2560) การวิจัยทางการศึกษาเป็นกระบวนการสืบค้นหาความรู้ ความจริง หรือองค์ความรู้ใหม่ทางการศึกษาด้วยวิธีการที่เป็นระบบ แบบแผนที่เชื่อถือได้ ซึ่งจะช่วยให้ได้

สารสนเทศผลการวิจัยที่เป็นความรู้ ความจริงหรือองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้ ที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา “กระบวนการสำคัญของการวิจัย” ที่เป็นหัวใจของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การวิเคราะห์ประเด็นการวิจัยจากสถานการณ์ทางการศึกษา การกำหนดคำถามการวิจัย การเลือกวิธีวิทยาการวิจัยการออกแบบการวิจัย การจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย การเรียนรู้ให้เข้าใจกระบวนการสำคัญของการวิจัยดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้ที่มีบทบาทรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาสามารถดำเนินการวิจัยและใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 1072) ได้ให้ความหมายของการวิจัย ว่า หมายถึง “การสะสม การรวบรวม การค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา” หากพิจารณาจากคำภาษาไทย คำว่า “การวิจัย” คำเดิมมาจากภาษาบาลีว่า “วิจโย” ซึ่งหมายถึง ปัญญา ความหมายของการวิจัย มี 4 ระดับ คือ 1) การค้นหาความจริง 2) การค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่เป็นประโยชน์ 3) การค้นหาทางที่จะทำให้ดีหรือหาวิธีการที่จะทำให้ดี และ 4) การหาวิธีที่จะทำให้สำเร็จ โดยนัยของความหมายดังกล่าวนี้

การวิจัยคือ การเปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญา เป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อให้เกิดปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542, หน้า 5, 27) ในทัศนะของ Kerlinger & Lee (2000, p. 14)ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยหมายถึง การศึกษาค้นคว้าอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยใช้วิธีการเชิงระบบ (Systematic) มีการควบคุม (Control) และเป็นเชิงประจักษ์ (Empirical) ซึ่งคำว่า เชิงระบบและมีการควบคุม หมายถึง การมีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผนสามารถตรวจสอบได้ ส่วนคำว่าเชิงประจักษ์ หมายถึง ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถพิสูจน์ได้โดยใช้วิธีการอื่นๆ จึงจะได้ผลเช่นเดิม การวิจัยจึงเป็นการแสวงหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระบบ มีความเชื่อถือได้โดยอาศัยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่เป็นคำตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543, หน้า 47)

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2555, หน้า 93) จากความของการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นมโนทัศน์ที่สำคัญเกี่ยวกับการวิจัย 3 ประการ คือ (1) การวิจัยเป็นกระบวนการหรือใช้วิธีการที่เป็นระบบ มีแบบแผนที่เชื่อถือได้ (2) ใช้กระบวนการหรือวิธีการที่เชื่อถือได้นั้นไปค้นหาความรู้ ความจริง คำตอบ หรือองค์ความรู้ใหม่ (3) ผลการวิจัยที่ได้ คือ ความรู้ ความจริง คำตอบหรือองค์ความรู้ใหม่นั้นจึงจะเชื่อถือได้

จากความหมายของการวิจัยที่นักวิชาการให้ความหมายไว้ สรุปได้ว่า การวิจัยหมายถึงการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นนำมาหาแนวทางพัฒนาหรือแก้ไข โดยมีขั้นตอนการวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่นำมาใช้ในการแก้ไขหรือพัฒนาตามหัวข้อที่ดำเนินการการวิจัย เป็น

กระบวนการสืบค้นหาความรู้ ความจริง คำตอบหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ แบบแผน ที่เชื่อถือได้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบ ความรู้ ความจริง คำตอบ หรือองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 180) คุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการให้เกิดขึ้น เช่น คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารการศึกษา

รัตนา ดวงแก้ว (2556, หน้า 12) “การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” จะใช้ในความหมายแตกต่างๆ กัน ใน 4 ลักษณะ ได้แก่

(1) ยกระดับมาตรฐาน (Raise standards)

(2) เพิ่มคุณภาพ (Enhance quality)

(3) เพิ่มประสิทธิภาพ (Increase Efficiency)

(4) บรรลุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันจะนำมาซึ่งความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไปในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความรับผิดชอบร่วมทั้งในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่การจัดการเรียนรู้ (หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี) การประเมินผลผู้เรียน การประเมินและพัฒนาคุณภาพครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

จากความหมาย การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา เป็นการศึกษาค้นหาความรู้ ความจริง แนวคิด วิธีการ และนวัตกรรมการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาหรือมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

3.2 ความเป็นมาของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดไว้ดังนี้

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้นำการวิจัยมาใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

1) การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนทำวิจัย เพื่อใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถวิจัยในเรื่องที่สนใจหรือต้องการหาความรู้หรือต้องการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด ฝึกการวางแผน ฝึกการดำเนินงาน และฝึกหาเหตุผลในการตอบปัญหา โดยผสมผสานองค์ความรู้แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

2) การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมนั้น ๆและผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนจากการวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ดำเนินการตามแนวทางที่เลือก และสรุปผลการแก้ไขปัญหาอันเป็นการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการจากการเผชิญสภาพการณ์จริง และปรับประยุกต์มวลประสบการณ์มาใช้แก้ไขปัญหา

3) การวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มุ่งให้ผู้บริหารทำการวิจัยและนำผลการวิจัยมาประกอบการตัดสินใจ รวมทั้งจัดทำนโยบายและวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่นำไป สู่คุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

3.3 กระบวนการสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการวิจัยมีกระบวนการสำคัญที่นักวิจัยจะต้องศึกษาทำความเข้าใจให้แม่นยำเพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการทำวิจัยให้เกิดผลประโยชน์อย่างคุ้มค่า “กระบวนการสำคัญของการวิจัย” ที่เป็นหัวใจของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การวิเคราะห์ประเด็นการวิจัยจากสถานการณ์ทางการศึกษา (Research Issues) การกำหนดคำถามการวิจัย (Research Question) การเลือกวิธี

วิทยาการวิจัย (Research Methodology) การออกแบบการวิจัย (Research Design) การจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย (Research Proposal) การนำเสนอผลการวิจัย (Presenting Research Results) และการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย (Research Utilization)

จากกระบวนการสำคัญของการวิจัยดังกล่าวนี้ แต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญที่นักวิจัยจะใช้เป็นหลักและแนวปฏิบัติในการทำวิจัยและบริหารจัดการงานวิจัยได้ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ประเด็นการวิจัยจากสถานการณ์ทางการศึกษา (Research Issues) จุดเริ่มต้นของการวิจัยที่ดี นักวิจัยควรสำรวจ วิเคราะห์สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการศึกษาว่ามีเรื่องเด่น ประเด็นร้อน (Hot Hit Issues) อะไรบ้างที่เป็นปัญหา เป็นเรื่องสำคัญที่ได้รับความสนใจ และนักวิจัยเห็นว่าควรสนใจศึกษาวิจัยแล้วกำหนดเป็นประเด็นปัญหาการวิจัย (Research Problem) แนวทางการสำรวจ วิเคราะห์จากสถานการณ์ทางการศึกษาหรือแหล่งข้อมูลต่างๆ มีดังนี้

1.1 พิจารณาจากนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล อาทิเช่น 1) นโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ 2) การให้องค์กรภาคประชาสังคมภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ 3) พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง นักวิจัยต้องวิเคราะห์ แสวงหาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ของนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ดังกล่าวจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ว่าเป็นอย่างไร มีประเด็นอะไรที่น่าสนใจ มีความสำคัญเพียงพอที่จะดำเนินการวิจัยหรือไม่ อย่างไร

1.2 พิจารณาจากนโยบายและโครงการสำคัญๆ ของกระทรวงศึกษาธิการอาทิเช่น 1) ด้านคุณภาพการศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของครู กระบวนการเรียนรู้และการวัดผลที่อิงคุณภาพเด็ก การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและของโลก การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์การทำงานเป็นทีม มีทักษะชีวิต และมีความรับผิดชอบ 2) ด้านความเสมอภาคทางการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ความเสมอภาคของกลุ่มด้อยโอกาสในการพัฒนาทักษะ และการเพิ่มการเข้าเรียนหลังการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ด้านประสิทธิภาพการศึกษา เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร ระบบธรรมาภิบาลและความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่จัดการศึกษา การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การศึกษาภาคภาคประชาชน และกลไกการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของบุคคลทุกช่วงวัย นักวิจัยต้องวิเคราะห์ แสวงหาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ของนโยบายและโครงการสำคัญๆ

ของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ว่าเป็นอย่างไร มีประเด็นอะไรที่น่าสนใจมีความสำคัญเพียงพอที่จะดำเนินการวิจัยหรือไม่ อย่างไร

1.3 พิจารณาจากประเด็นปัญหาทางการศึกษาที่สำคัญ อาทิเช่น กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายหรือโครงการต่างๆ มุ่งแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพ โอกาสและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็นไปตามแนวโน้มทิศทางการศึกษาของโลกด้วย ดังกรณีตัวอย่างนโยบายและโครงการสำคัญ ดังต่อไปนี้

1.3.1 โครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มุ่งแก้ปัญหาเด็กเรียนในห้องเรียนมากเกินไป มีการบ้านมาก นักเรียนเครียดไม่มีความสุข การเรียนการสอนไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ โดยการออกแบบจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนอย่างหลากหลายตามรายการและบริบทของโรงเรียน ตั้งแต่เวลา 14.00 น. เป็นต้นไปของทุกวัน เพื่อพัฒนา 4H คือ การพัฒนาสมองการคิดวิเคราะห์ (Head) พัฒนาจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม (Heart)ทักษะฝีมือ (Hand) และสุขภาพ (Health) กับนักเรียน

1.3.2 โรงเรียนประชารัฐ เป็นโรงเรียนภายใต้โครงการ “สานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ” ที่เกิดจากความร่วมมือภาครัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวม 25 องค์กร จับมือกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาพื้นฐาน มุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้นำ(ครู ผู้บริหารฯ) ได้รับการพัฒนาให้มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง

1.3.3 สะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (S) เทคโนโลยี (T) กระบวนการทางวิศวกรรม (E) และคณิตศาสตร์ (M) เข้าด้วยกัน อันจะเป็นการแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ขาดการบูรณาการ ไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง ขณะที่จำเป็นเตรียมผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ พัฒนานวัตกรรม ผลผลิตใหม่ๆ ควบคู่ไปกับทักษะการเรียนรู้ คุณลักษณะแห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) โครงงานวิทยาศาสตร์เชิงนวัตกรรม และกิจกรรมสร้างความตระหนัก

1.3.4 การยกระดับภาษาอังกฤษ ภายใต้โครงการ “English Boot Campการพัฒนาครูแกนนำด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ “เพื่อแก้ปัญหาครูสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ ในขณะที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบจัดค่ายภาษาอังกฤษแบบเข้ม

1.3.5 นักเรียน ป.1 อ่านออกเขียนได้ภายใน 1 ปี เป็นการแก้ปัญหานักเรียนบางส่วนที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และส่งเสริมนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้

อ่านคล่องเขียนคล่อง ภายใต้โครงการ “พลิกโฉมโรงเรียนทำให้นักเรียน ป.1 อ่านออกเขียนได้ใน 1 ปี”

1.3.6 การผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (คุรุทายาท) เป็นโครงการจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาคนเก่งไม่อยากเรียนสายครู ขาดแคลนครูในสาขาเฉพาะ และขาดแคลนครูในบางพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกลชายขอบ ทุรกันดาร โดยวิธีการคัดเลือกนักเรียน และนักศึกษา เข้าโครงการแล้วศึกษาต่อปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อจบแล้วจะได้รับการบรรจุเป็นครูทดแทนอัตราครูเกษียณตามภูมิลำเนาเดิมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

1.4 พิจารณาจากผลงานการวิจัยทางการศึกษาหรือผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา ได้มีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งผลงานการวิจัยของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาโดยตรง หรือเป็นผลงานการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ ผลงานวิจัยเหล่านี้จะมีข้อเสนอแนะที่เป็นประเด็นควรศึกษาวิจัยต่อไปทำให้นักวิจัยมองเห็นสถานการณ์ทางการศึกษาที่ควรพิจารณากำหนดเป็นประเด็นปัญหาการวิจัยต่อไปได้

1.5 พิจารณาจากผลการประชุมสัมมนาวิชาการทางการศึกษา ในแต่ละปีการศึกษา สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา มักจะจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เข้าร่วมประชุมเสนอผลงานทางวิชาการและร่วมเรียนรู้ตามประเด็นร่วมสมัยนักวิจัยจะมองเห็นสถานการณ์ทางการศึกษาในภาพรวมและสามารถพิจารณากำหนดเป็นประเด็นปัญหาการวิจัยต่อไปได้

3.4 การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายทางการศึกษาที่มีคุณภาพ นโยบายทางการศึกษาถือเป็นกรอบทิศทางสำคัญของการจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ นโยบายทางการศึกษาที่ดีมีประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษา จะต้องได้มาอย่างมีเหตุผล และเชื่อว่าจะตอบโจทย์ความต้องการทางการศึกษาหรือมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้จริง จึงต้องเป็นนโยบายที่พัฒนามาจากผลการวิจัย ดังนั้น การวิจัยทางการศึกษาส่วนหนึ่งจึงเป็นการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังกรณีตัวอย่างผลงานวิจัยที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษามอบหมายให้ผู้เขียนทำวิจัย คือ การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาของปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พิชิตฤทธิ์จรูญ และคณะ, 2550) ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ใช้สารสนเทศจากผลการวิจัยดังกล่าวไปจัดทำเป็นนโยบายส่งเสริมการจัดการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.5 การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาการบริหารการศึกษาในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการ

ตัดสินใจในเชิงการบริหาร ทุกช่วงระยะเวลาของการบริหาร จึงจะทำให้การบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ข้อมูลสารสนเทศจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ข้อมูลสารสนเทศส่วนหนึ่งจะได้มาจากการวิจัยของครู ผู้บริหารสถานศึกษาหรือนักวิจัยทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศทางการศึกษาเชิงคุณค่าเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งผู้บริหารสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การจัดปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งจัดโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่างๆ ต่อไป

3.6 การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพจริงของการจัดการเรียนรู้ของครูมักประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆเช่น ผู้เรียนขาดความพร้อมในการเรียน มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ขาดทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น เมื่อครูวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาดังกล่าวจนทราบแน่ชัดแล้ว จึงได้ศึกษาหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น ครูสำรวจ หรือสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนแล้วพบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการอ่านหนังสือไม่คล่อง ไม่มีทักษะการอ่านที่ดี ไม่มีสิ่งจูงใจให้อ่าน ครูจึงตัดสินใจจัดกิจกรรมเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เมื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมแล้ว พบว่า นักเรียนมีนิสัยรักการดีขึ้นการดำเนินการของครูเช่นนี้ แสดงถึงการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.7 การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนรู้ ก็คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานแต่ในสภาพจริงเมื่อครูได้จัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้แล้ว มักพบว่า มีผู้เรียนส่วนหนึ่งที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์หรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ครูจึงต้องทำวิจัยเพื่อค้นหาวิธีการ หรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แล้วใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสะท้อนผลกลับต่อการทำวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจนผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การวิจัยลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือการวิจัยในชั้นเรียนของครู

3.8 การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ปัญหาการเรียนการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ถ้าครูได้ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของแต่ละปัญหาแล้วก็จะพบว่า มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยทั้งคน วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและสภาพแวดล้อม เช่น การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์นั้นอาจมาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก หรือการเลียนแบบตัวอย่างจากสื่อต่างๆ การที่ผู้เรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ อาจมาจากพื้นฐานที่ไม่พร้อมวิธีการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องไม่ได้ให้การแนะนำช่วยเหลืออย่างไรก็ตามปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน บุคคลที่มีบทบาทและอาจเป็นสาเหตุของปัญหา

การเรียนรู้ของผู้เรียนก็คือครู เพราะครูเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ครูจึงเป็นเจ้าของปัญหาการเรียนที่เกิดขึ้นและอาจจะเป็นสาเหตุของปัญหา ซึ่งอาจเป็นเพราะครูจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพขาดเทคนิควิธีจัดการเรียนรู้ที่ดี เมื่อมีปัญหาการเรียนรู้เกิดขึ้นครูก็ไม่ได้ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดีขึ้น หากครูตระหนักต่อการปฏิบัติหน้าที่และแสดงถึงความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ถ้ามีปัญหาการเรียนรู้ ครูได้พยายามปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยการแสวงหาและใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เมื่อได้ข้อค้นพบจากการวิจัยว่า วิธีการแก้ปัญหาหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้นั้นมีประสิทธิภาพที่สามารถช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้ครูก็ควรจะได้นำไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

จากการศึกษานิยามและหลักการของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพื่อมุ่งแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างแท้จริง มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาทดลองใช้แล้วพัฒนาและอาจมีการพัฒนาหลาย ๆ รอบ เพื่อให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพที่สุด มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมมาทดลองใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากกว่าการศึกษาหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ โดยอาจมีการพัฒนาหลาย ๆรอบ เพื่อให้ได้นวัตกรรม ที่ดีที่สุดมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

4.1 ความหมายของสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

สื่อ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำสื่อมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนก็เรียกสื่อนั้นว่า “สื่อการเรียนการสอน” หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามที่บรรจุเนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาหรือสาระนั้นๆ

การเรียนการสอนในภาพลักษณ์เดิม ๆ มักจะเป็นการถ่ายทอกสาระความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัด อยู่เฉพาะในห้องเรียน หรือในห้องเรียน ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อต่างๆ อย่างหลากหลายสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ สื่อที่นำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเรียกว่า สื่อการเรียนรู้

นวัตกรรม หมายถึงความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อทำ

นวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย

ในทางการศึกษาได้มีผู้เรียกสื่อตัวกลางแตกต่างกันออกไปตามยุคตามสมัย ตามความคิดเห็นและตามความเหมาะสมของแต่ละกรณี เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์สื่อการสอน และสอการเรียน ในปัจจุบันมักนิยมใช้คำว่า สื่อการเรียนการสอนแต่ละคำดังกล่าวมานี้ล้วนหมายถึงตัวกลางทั้งสิ้น แต่มีความหมายลึกซงแตกต่างกัน กล่าวคือสื่อการสอนเน้นที่ตัวผู้สอน ส่วนสื่อการเรียนเน้นที่ตัวผู้เรียน แต่เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน จึงน่าจะเรียกตัวกลางทใช้ในการเรียนการสอนว่าสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน แต่เดิมนนใช้คำว่า อุปกรณ์การสอน (Teaching Aids) เน้นถึงสิ่งที่นำมาใช้ช่วยประกอบในการสอน แต่ต่อมาพิจารณาเห็นว่า สิ่งที่นำมาใช้ช่วยในการสอนนั้นส่วนใหญ่ต้องใช้ประสาทตา และประสาทหูเพอการรับรู้จึงหันมาใช้คำว่า โสตทัศนอุปกรณ์หรือโสตทัศนูปกรณ์ (Audio-Visual Aids) ต่อมาเมื่อมีการพิจารณารูปแบบของการเรียนการสอนว่า เข้าลักษณะของกระบวนการสื่อความหมาย (Communication Process) มีองค์ประกอบครบ ได้แก่ ครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่ง เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร คือ สาร อุปกรณ์การเรียนการสอนและวิธีการ คือ สื่อผู้เรียน คือ ผู้รับ ซึ่งสื่อที่ว่านี้ก็คือตัวกลางนั่นเอง ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการนำคำว่า สื่อ (Medias) มาใช้แทนคำว่าอุปกรณ์และเนื่องจากเน้นที่ตัวผู้สอนเป็นสำคัญ จึงเรียกว่า สื่อการสอน (Teaching Medias)จนถึงในยุคปัจจุบัน การจัดการศึกษาได้หันมามุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น คำที่ใช้เรียกกันว่าสื่อการเรียน (Learning Medias) จึงเกิดขึ้นอย่างไรก็ตาม นักการศึกษาส่วนมากยังคงใช้คำว่า สื่อการสอน และสื่อการเรียน ถ้าหากจะพิจารณาให้ละเอียดและเข้าใจง่าย ก็ต้องพิจารณาคำเรียกโดยยึดถือ เอาตัวผู้ใช้เป็นหลัก เช่น สิ่งที่ครูผู้สอนนำมาช่วยสอน เรียกว่า สื่อการสอน ได้แก่ แผนภูมิ รูปภาพ แผนภาพ

การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีผู้สอน ผู้เรียนอาจได้พบเห็น ได้ยิน หรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อรูปแบต่างๆ ซึ่งเรียกว่า สื่อการเรียน แต่เมื่อใดก็ตามที่มีการสอนจะต้องมีการเรียนเกิดขค้น ถ้าสื่อการสอนและสื่อการเรียนสอดคล้องสัมพันธ์กัน การเรียนการสอนก็จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรต้องการ สื่อการเรียนการสอนจึงหมายถึง สิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ประเภทของสื่อการสอน

สื่อการสอนในปัจจุบันมีความสำคัญต่อหลักสูตรมาก จนมีการพัฒนาเป็นวิชาใหม่ ที่เรียกว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวัตถุที่ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยการสอนของครูให้ดำเนินไปได้สะดวกขึ้น ประเภทของสื่อการสอน จำแนกได้ 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ (Software) บางครั้งเรียกว่า (Small Media) เป็นสอที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียงและตัวอักษรในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาความรู้วัสดุที่ใช้ประกอบการเรียนสอนนจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 วัสดุที่เสนอเรองราวหรือความรู้ได้ด้วยตัวมันเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครองมือหรืออุปกรณ์ใดๆ ในการนำเสนอเรื่องราวได้ กระดาน ชอล์กกระดาน ผ้าสำลี โปสเตอร์ภาพเขียน ภาพถ่าย แผนภาพ แผนภูมิกราฟ การ์ตูน ของจริง ของจำลอง บัตรคำ หนังสือเรียนเป็นต้น

1.2 วัสดุที่ต้องอาศัยเครื่องมือกลไก (Software) เป็นตัวนำเสนอเรองราวหรือความรู้ได้แก่แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง ฟลิมสตริป เทปบันทึกภาพสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับสื่อประเภทวัสดุก็คือ เป็นตัวอุ้มหรือตัวที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง หรืออักษรไว้ในรูปแบบต่างๆ เป็นสื่อที่ให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสำคัญยิ่ง เป็นแหล่งความรู้ที่นักเรียนจะหาประสบการณ์หรือศึกษาได้อย่างกว้างขวาง

2. สื่อประเภทเครื่องมือ หรือโสตทัศนูปกรณ์ (Hardware) บางครั้งเรียกว่า(Big Media) ซึ่งเป็นตัวกลาง หรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังครูและนักเรียนต้องอาศัยวัสดุมาใส่ในตัวของมัน สื่อประเภทนี้ได้แก้ เครื่องฉายภาพยนตร์เครองบันทึกเสียง เครองฉายข้ามศีรษะ เครื่องรับวิทยุ เครองรับโทรทัศน์โทรทัศน์วงจรปิด เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายสไลด์เครื่องฉายฟิล์มสตริป เครื่องรับวิทยุและเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นต้น สื่อประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นตัวกลาง ซึ่งเป็นที่อาศัยหรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน โดยตัวของมันเองแล้วแทบไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้เลย ถ้าไม่มีความรู้ในแบบต่างๆ มาป้อนผ่านสื่อเหล่านี้ไปยังผู้เรียน เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ ต้องมีฟิล์มภาพยนตร์เครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ต้องการรายการ เครื่องช่วยสอนต้องการบทเรียนสำเร็จรูปเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เราก็ถือว่าสื่อประเภทเครื่องมือนี้มีความสำคัญมากเช่นกัน

3. สื่อประเภทเทคนิค หรือวิธีการ (Technique or Method) หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ในบางครั้งการเรียนการสอนต้องอาศัยเทคนิคบางประการเข้าช่วย จึงทำให้การเรียนได้ผลดีจะใช้เพียงวัสดุหรือเครองมืออย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้ง 2 อย่าง ก็ยังไม่เพียงพอ ต้องอาศัยสื่อการสอนต่อไปนี้คือ

3.1 การเล่นละครและหุ่น

3.2 การแสดงบทบาทสมมติ

3.3 การสาธิต

3.4 การศึกษานอกสถานท

3.5 การแสดงนิทรรศการ

3.6 การทดลอง

3.7 นิทรรศการ

3.8 รายการโทรทัศน์

3.9 รายการวิทยุฯลฯ เป็นต้น

4.3 กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะต่างไปจากหลักสูตรที่ผ่านมาทสถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาเอง บทบาทในการผลิตและพัฒนาสอการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจทครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องดำเนินการเพราะสอการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิม หรือมีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาดคงมิอาจจะสนองผลการเรียนรู้รายปี/รายภาค ตามหลักสูตรกลุ่มสาระต่างๆ ของสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วน การผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดรับผลการเรียนรู้รายปี/รายภาค อาจดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การผลิต/จัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่

2. การจัดแปลง/ปรับปรุงสอการเรียนรู้ที่จัดทำ/สร้างไว้แล้ว

4.4 บทบาทผู้บริหารโรงเรียนกับสื่อการเรียนการสอน

ในฐานะที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อกิจการทั้งปวงของโรงเรียน การทจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพได้นั้น เรื่องสื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญ ซึ่ง

1. เป็นผู้ริเริ่ม ผู้บริหารนอกจากจะทำงานในโรงเรียนแล้ว ยังติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกมากมาย ทำให้ได้รับความรู้ ความก้าวหน้าทางการศึกษา ผู้บริหาร ที่มีประสิทธิภาพมักจะมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล จึงมักเป็นผู้ที่ขวนขวายศึกษาหาความรู้ สดับรับฟัง และรับรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ ดังนั้น เมื่อเห็นว่ามีสื่อการเรียนการสอนบางอย่าง ที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดี ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้ริเริ่มนำมาใช้ในโรงเรียน โดยจะต้องประชุมปรึกษาหารือ เสนอแนวความคิด และขอความคิดเห็นจากคณะครู ซึ่งครูอาจจะคัดค้าน หรือเห็นชอบก็ได้ผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะช่วยให้ครูเห็นความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สื่อการเรียนการสอน

2. เป็นผู้สนับสนุน ในกรณีที่ครูได้เสนอแนวความคิดเกยวกับสอการเรียนการสอนใหม่ๆ ผู้บริหารควรจะเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้ครูสามารถใช้สื่อนั้นๆ ได้โดยสะดวกราบรื่น ซึ่งจะช่วยให้ครูมีกำลังใจในการสอน วิธีการที่ผู้บริหารจะสนับสนุนได้ ก็คือ ให้คำแนะนำปรึกษาและจัดสรรทรัพยากรที่ต้องการให้นอกจากนควรกระตุ้นให้ครูขวนขวายศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมส่งเสริมครูไปรับการอบรมตามโอกาสอันควร หรือจัดทำเอกสาร วารสาร ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนบริการให้แก่ครู

3. เป็นผู้ประสานงาน บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน คือ การเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งทำหน้าทประสานงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ภายในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารต้องประสานงานกับทุกฝ่าย เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา บุคลากรฝ่ายต่างๆ การประสานงานที่ดี

จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน ส่วนการประสานงานภายนอกโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องสอการเรียนการสอน ผู้บริหารอาจติดต่อกับหน่วยงานทางการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครูหน่วยงานเทคโนโลยีทางการศึกษา เพอขอความรู้ความช่วยเหลือทางเทคนิควิธีการตลอดจนการขอยืมใช้อุปกรณ์ การขอความช่วยเหลือทั้งด้านวัตถุและบุคคล เป็นต้น

4. เป็นผู้ประเมินผล บทบาทในการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนของผู้บริหารก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าบทบาททั้ง 3 ที่กล่าวมาแล้ว ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่วางแผนการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนว่า ได้ผลดีเพียงไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

สื่อการเรียนการสอน เป็นอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนุก และน่าสนใจ ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นมือที่สามของครู การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผล สื่อนั้นต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียนอีกทั้งยังใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่าสอการเรียนการสอนนี้มีอยู่มากมายหลายชนิดซงครูสามารถสร้าง และจัดทำสื่อได้จากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หรือจากเศษวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงทำเป็นสอการเรียนการสอนได้ การเก็บรักษาสออย่างถูกหลักวิธีจะช่วยให้การใช้สื่อมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์คุ้มค่า การเก็บรักษาจึงควรจัดทำอย่างเป็นระบบการบริหารสอการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาท 4 ประการของผู้บริหาร คือ เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้ประสานงาน และเป็นผู้ประเมินผล หากผู้บริหารรูปบทบาทของตนเองแล้ว ก็ย่อมจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการในภาพรวมเป็นไปด้วยดี (อำภา บุญช่วย, 2537, หน้า 107-109)

4.5 นวัตกรรมการศึกษา

การนำนวัตกรรมมาใช้ในวงการศึกษาเรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา” (educational innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่ช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น ทั้งยังประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย ในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมการศึกษามากมายหลายอย่าง ซึ่งมีทั้งนวัตกรรมที่ใช้กันแพร่หลายแล้วและที่กำลังเผยแพร่ อาทิเช่น

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในลักษณะสื่อหลายมิติบรรจุลงแผ่นซีดี/ดีวีดี หรือนำเสนอบนเว็ปไซต์บนอินเตอร์เน็ต

2. การใช้เครื่องวิชวลไลเซอร์ (Visualizer) เพอเสนอเนื้อหาบทเรียนจากส่งพิมพ์และแผ่นโปร่งใส แทนการใช้เครื่องฉายภาพทึบแสงและเครื่องฉายข้ามศีรษะ ทั้งยังสามารถใช้เป็นกล่องถ่ายภาพเคลื่อนไหวภายในห้องเรียนได้ด้วย

3. การใช้เครื่องแอลซีดี (LCD) ถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนจากคอมพิวเตอร์ขึ้นจอภาพขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถเห็นได้อย่างทั่วถึงภายในห้อง

4. อินเตอร์เน็ตเพื่อการศึกษาในลักษณะการสอนบนเว็บ การสืบค้นข้อมูล ฯลฯ

5. การเรียนในลักษณะอีเลิร์นนิ่งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา

6. ความเป็นจริงเสมือนเพื่อการศึกษาในการสำรวจ การสร้างและใช้มโนทัศน์ด้านนามธรรม เช่น การจัดแปลนห้องในด้านสถาปัตยกรรม ฯลฯ จะเห็นได้ว่านวัตกรรมเหล่านี้มีทั้งรูปแบบของวัสดุอุปกรณ์และวิธีการเพื่อนำมาใช้ในการเรียน การสอน ซึ่งก็คือการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในวงการศึกษานั้นเอง เมื่อนำนวัตกรรมการศึกษาเหล่านี้มาใช้และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางแล้ว จะเรียกว่าเป็นเทคโนโลยีการศึกษา

ความเหมาะสมและความคุ้มค่าของการนำนวัตกรรมมาใช้ในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งมีทรัพยากรที่จำกัดไม่เท่ากันในแต่ละท้องที่นั้น เป็นสิ่งที่เราต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบเพราะมิฉะนั้นแล้วจะเป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ตัวอย่างหนึ่งมีให้เห็นกันอยู่ในขณะนี้ คือ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในวงการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารการเรียนการสอนของสถานศึกษาและการบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.6 เทคโนโลยีการศึกษา

เทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology) เป็นการรวบรวมคำที่มีความหมายสมบูรณ์ของคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ “เทคโนโลยี” และ “การศึกษา” เราทราบแล้วว่าเทคโนโลยีหมายถึงการนำความรู้หรือศาสตร์ต่างๆ มาประยุกต์เป็นระบบเพื่อใช้ปฏิบัติในการแก้ปัญหา การศึกษาหมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ อันเนื่องมาจากประสบการณ์และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

สภาเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ ได้ให้คำจำกัดความของเทคโนโลยีการศึกษา ว่าเป็นการพัฒนาและประยุกต์ระบบเทคนิคและอุปกรณ์ให้สามารถ นำมาใช้ในสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ของคนให้ดียิ่งขึ้น

ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาที่เราใช้กันทั่ว ๆ ไป หมายถึง การระดับสรรพความรู้ที่มีเหตุผล พิสูจน์ได้มาประยุกต์ให้เป็นระบบที่ดีสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อแก้ปัญหาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (เป้าประสงค์) ของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เทคโนโลยีการศึกษาเป็นระบบซึ่งในอดีตของต่างประเทศจัดอยู่ในระดับเทคโนโลยีจักรกล เทคโนโลยีการศึกษาของต่างประเทศขณะนี้ได้พัฒนาให้อยู่ในระดับเทคโนโลยีสังคมศาสตร์ ปัจจุบันประเทศไทยพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาจากระดับเทคโนโลยีธรรมชาติให้เทคโนโลยีการศึกษากลับลงมาสู่เทคโนโลยีสังคมศาสตร์และสังคมศาสตร์และพยายามเข้าสู่เทคโนโลยีเครื่องจักรกลเพื่อเอาอย่างในต่างประเทศในอดีต และหลักฐานยืนยันว่าเทคโนโลยีการศึกษาของไทยในอดีตเป็นเทคโนโลยีธรรมชาติจะดูได้ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลสมเด็จพระพุทธสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จปฐมเทศนาแก้ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ในป่าอิสิปตนมฤคทายวันโดยพระพุทองค์ได้ทรงวิเคราะห์ด้วยญาณพบว่า ปัญจวัคคีย์เป็นผู้ที่เสมือนบัวปริ่มนาพร้อมทจะชูดอกเหนือน้ำ หรือถ้ากล่าวในทางพฤติกรรมศาสตร์ปัจจุบันก็คือปัญจ

วัคคีย์ทั้ง 5 เป็นผู้ได้รับการประเมินว่ามีความพร้อม (Readiness) ที่จะรับรู้ในศาสตร์ที่พระพุทธองค์จะแสดงธรรม ในยุคต่อมาพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ซึ่งนักเทคโนโลยีการศึกษาได้ยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งเทคโนโลยีไทยพระองค์ทรงสร้างศิลาจารึกและเป็นระบบภาษาไทยที่พัฒนามาใช้ในปัจจุบันเพอเป็นเครองมือเทคโนโลยีการศึกษา ในขณะเดียวกันถ้าจะศึกษาให้ลึกซึ้งแล้วระบบการให้คำปรึกษาแนะนำประชาราษฎร์ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้น พระองค์ทรงสงสอนความเมตตากรุณา แก่ประชาชนของพระองค์มากกว่าใช้วัตถุจากทกล่าวมานี้จะเห็นว่าเทคโนโลยีการศึกษาไทยได้มีมาเป็นเวลานานแล้ว แต่เป็นเทคโนโลยีแบบธรรมชาติและหลักฐานสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาไทยปัจจุบัน คือ สวนโมกข์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุได้ใช้สถานร่มรื่นอันเป็นธรรมชาติเพื่อแสดงธรรมและเผยแพร่การศึกษา

โดยสรุปเทคโนโลยีการศึกษาไม่ได้หมายความแต่เพียงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ เท่านั้นแต่เป็นระบบที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาตามปรัชญา นโยบายและแผนการศึกษาชาติด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดที่สุดเทคโนโลยี การศึกษายังเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาทั้งระบบซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่างกัน เป็น 2 รูปแบบ คือ เทคโนโลยีการศึกษาในแนวตั้ง เราหมายความถึงเทคโนโลยีปฐมวัยศึกษา เทคโนโลยีประถมศึกษา เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีอุดมศึกษา

การแบ่งเทคโนโลยีการศึกษาตามแนวนอนจะแบ่งได้ 3 ระบบ คือ

1. เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา
2. เทคโนโลยีการบริการการศึกษา
3. เทคโนโลยีการเรียนการสอน

1. เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารที่ทำให้ระบบการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดระบบบริหารการศึกษาดังกล่าวอาจจะประกอบด้วยระบบย่อยต่างๆ เช่น ระบบธุรการ ระบบการเงิน ระบบพัสดุระบบการบริหารวิชาการ ระบบความสัมพันธ์ชุมชน ระบบกิจการนักเรียน ระบบอาคารสถานทและสิ่งแวดล้อมและระบบบุคลากรการศึกษา

2. เทคโนโลยีการบริการการศึกษา หมายถึง การบริการที่ทำให้ระบบการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดซงอาจจะประกอบด้วยระบบสารนิเทศการศึกษา ระบบสอการศึกษาระบบสงอำนวยความสะดวกในการศึกษา ระบบให้คำปรึกษาแนะแนว ศูนย์วิชาการโรงเรียนและสถาบันการศึกษา

3. เทคโนโลยีการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนการสอนที่ทำให้ระบบการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรการเรียนการสอนอย่างประหยัด เช่น ระบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิชาการคอมพิวเตอร์

4.7 ความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษา

ด้วยความเอื้อประโยชน์ของเทคโนโลยีการศึกษาในตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในวงการศึกษา ทำให้ทุกประเทศในโลกนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพประสิทธิ-ผลทางการศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

ประเทศไทย สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญโดยการบรรจุเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาไว้ในหมวด 9 ของพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆ ดำเนินการในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาอย่างเต็มสมรรถภาพ นอกจากนี้รัฐบาลไทยได้ทำการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้น การใช้ไอซีทีเพื่อปฏิรูปการเรียนรูปให้มีคุณภาพดีกว่าเดิม โดยจะมีการติดตงระบบอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งความรู้อย่างแท้จริงการตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ทำให้มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ทันสมัยดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง เช่น โครงการศึกษาสายสามัญด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม โดยใช้โรงเรียนวังไกลกังวล เป็นสถานทใช้ในการเรียนการสอนและถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมไปยังโรงเรียนเครือข่ายทั่วประเทศ โครงการหนึ่งอำเภอโรงเรียนในฝัน โดยคัดเลือกอำเภอละ 1 โรงเรียนให้มีการใช้ไอซีทีเป็นสื่อหรือเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอนสถาบันการศึกษาต่างๆ ในระดับอุดมศึกษา เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จัดให้มีหลักสูตรอีเลิร์นนิ่งเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยออนไลน์ โครงการห้องเรียนไอทีเพื่ออบรมให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต โครงการสร้างความรู้บนเว็บเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และแหล่งการค้นหาความรู้

สรุป การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คือ แนวคิด วิธีการ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์หรือ วัสดุอุปกรณ์ ใหม่ๆมาใช้ในการพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่งถึงและเต็มศักยภาพ มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา

5. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

5.1 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ (Learning Resources)

เจเดด (Jegede, 1995) แหล่งเรียนรู้หมายถึง รูปแบบของการเรียนรู้คู่ขนานระหว่างความรู้สากลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีความจำระยะยาวของผู้เรียน ทำให้สนใจใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และสามารถนำความรู้ท้องถิ่นไปปรับประยุกต์สู่สากล

แฮรีส (Harris, 1995) กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง ข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิทยาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและ ต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

เบสท์และคาห์น (Best, & Khan, 1998, p. 18) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ วิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ซินเวลี่และคอร์ซิงเลีย (Sullivan & Corsinglia, 2001) แหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการผสมผสานความรู้ท้องถิ่นเข้ากับความรู้สากลในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นแกนหลักเสริมการเรียนรู้ทำให้เกิดการยอมรับ พูดคุยและรับฟังความเหมือนความต่างระหว่างวัฒนธรรม โครงสร้างรูปแบบการคิดโดยที่วัฒนธรรมเดิมไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างตัวเอง ทั้งหมด ก่อนที่จะรับวัฒนธรรมใหม่เข้าไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 กำหนดบทบาทรัฐในการ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้โดยส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ โดยแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) แหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) หมายถึง บุคคล สถานที่ ธรรมชาติและเทคโนโลยีที่ให้ความรู้ อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญปราชญ์ชาวบ้าน ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ศูนย์การเรียนชุมชน ศาสนาสถาน องค์การในชุมชนสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2556) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์สร้างความรู้ ความคิดวิชาการ และประสบการณ์ อันประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดห้องหมวดวิชา ห้องคอมพิวเตอร์ ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอนสวนพฤษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ ฯลฯ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬาวัด ครอบครัว ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

เบญญาภา อินต๊ะวงค์ (2556) กล่าวไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นในรูปธรรม สิ่งแวดล้อม บุคคล สิ่งประดิษฐ์ วัตถุ อาคารสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลข่าวสาร สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งวิทยาการชุมชน ห้องสมุด อุทยานการศึกษา ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ปลูกฝังนิสัยแห่งการเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

อาคม จันตะนี (2557) ให้ความหมายไว้ว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิด กระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สาทิสลักษณ์ ชาติเสริมศักดิ์ (2558) แหล่งเรียนรู้หมายถึง สถานที่หรือแหล่งทีรวบรวมข้อมูล ความรู้สาระ ทรัพยากรต่างๆทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่มนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ และ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงเป็นสถานที่ สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้

ศตวรรษ นิลประพัฒน์ (2558) แหล่งเรียนรู้หมายถึง ทรัพยากรที่ประกอบด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดรวมทั้งประสบการณ์ ทั้งที่เป็นรูปธรรม หรือเป็นความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนอาจจะเป็นเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตก็ได้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นเสมือนห้องเรียนธรรมชาติขนาดใหญ่เปิดกว้างสำหรับผู้สนใจทุกคนที่ต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์ได้ตามอัธยาศัย นอกเหนือจากชั้นเรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้จริง รู้แจ้ง รู้กว้าง รู้ไกล และรู้ลึก ในที่สุดบุคคลผู้ที่แสวหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเป็นบุคคลที่รอบรู้และรู้รอบ ทันโลก ทันเหตุการณ์ในการดำเนินชีวิตกว่าบุคคลที่แสวงหาความรู้เฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโลกปัจจุบันและอนาคตอย่างยิ่ง

ศิริญาย์ เลียบคง (2560) แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บุคคล หรือสถานที่ ที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ วิทยาการ และนวัตกรรมความรู้ที่สนับสนุนผู้เรียนให้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เกิดประสบการณ์จากกระบวนการเรียนรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยที่สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง สามารถพัฒนาตนเองตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพ

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) จากความหมายของแหล่งเรียนรู้ทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึงสถานที่หรือ บุคคลที่มีความรู้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ สิ่งแวดล้อม ห้องสมุด อุทยานการศึกษาและประสบการณ์อื่น ๆ ที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองปลูกฝังนิสัยแห่งการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิด

กระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ปริญญา จันทะคาม (2561) สรุปว่าแหล่งเรียนรู้หมายถึง แหล่งมีข้อมูลข่าวสารความรู้วิทยาการกิจกรรมกระบวนการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สมาคม สถาบัน หน่วยงาน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองและมนุษย์สร้างขึ้นเทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ หรือการดำรงชีวิตในชุมชนในท้องถิ่น มีความสำคัญต่อบุคคลอันที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ดังกล่าวครอบคลุมถึงด้านความรูด้านทักษะและเจตคติ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ เพื่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สุดารัตน์ งามวิลัย (2561) สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ วิทยากร ประสบการณ์ตรง วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น สมาคม บุคคล สถานที่ สถาบันหน่วยงาน และวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยี สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กิจกรรม ประเพณีหรือ การดำรงชีวิตในชุมชนในท้องถิ่นที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพราะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ

รุ่งอรุณ ไสยโสภณ และคณะ (2561) ทั้งนี้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในลักษณะของการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการว่าเป็น การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานจากครอบครัว จากสื่อ จากแหล่ง ความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เรียนรู้ได้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้หมายถึง คนสิ่งของ สถานที่ และ สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สามารถให้ความรู้ประสบการณ์หรือทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผู้ที่สนใจทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับ

สรุป แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง สถานที่ พื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่เสมือนจริง ที่รวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ความรู้ ประวัติศาสตร์อารยธรรม ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลและประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อขยายประสบการณ์สร้างองค์ความรู้แก่ผู้สนใจศึกษา และเชื่อมโยงสู่การใช้ในชีวิตประจำวันสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมไว้ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง อาจเป็นหน่วยงานของทางราชการเอกชน ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้ โดยแหล่งเรียนรู้นั้น ผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลาตามอัธยาศัย ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อเสริมสร้างให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.2 ความสำคัญของการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

พันธ์ประภา พูนสิน (2552, หน้า 182) ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ คือ การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากลเป็นการเรียนรู้คู่ขนานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นเป็นระบบ

ความรู้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านมิติสัมพันธ์การสั่งสมและถ่ายทอดผ่านรุ่นสู่รุ่น ส่วนใหญ่เป็นชิ้นงาน เครื่องดนตรี เครื่องใช้ ผ้าไหม ผ้าฝ้าย การละเล่น ของเล่น และความรู้ที่อยู่ในตัวของบุคคลที่เป็น ข้อควรปฏิบัติ บทสวด ภาษาเขียน นิทาน คำกลอน บทเพลง ตำรายาของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มี ความเชื่อมโยงกับธรรมชาติ และเทคโนโลยีพื้นบ้าน สอดคล้องกับสังคมการดำรงชีวิตของผู้เรียน ถือว่าเป็นการเรียนรู้แบบคู่ขนานระหว่างความรู้ท้องถิ่นสู่สาก

ซินเวลี่และคอร์ซิงเลีย (Sinvely และCorsinglia 2001, pp. 6-34) กล่าวถึงกระบวนการผสมผสานความรู้ท้องถิ่นเข้ากับความรู้สากลในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นแกนหลักเสริมการเรียนรู้ทำให้เกิดการยอมรับ พูดคุยและรับฟังความเหมือนความต่างระหว่างวัฒนธรรม โครงสร้าง รูปแบบการคิดโดยที่วัฒนธรรมเดิมไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างตัวเองทั้งหมด ก่อนที่จะรับวัฒนธรรมใหม่เข้าไป

แอพเพิล (Apple 1990, pp. 50-67) การนำวิทยาการพื้นบ้านมาใช้ในการเรียน การสอนจะช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในท้องถิ่นอย่างปกติสุข บนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพภูมิศาสตร์ นิเวศวิทยา ความเชื่อ ปรัชญา วิถีท้องถิ่น และวิถีแห่งการดำรงชีวิต

กิ่งแก้ว อารีรักษ์ (2548, หน้า 118) ให้ความสำคัญของการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่หลากหลาย

2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้

3. กระตุ้นมุ่งเน้นลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น

4. เสริมสร้างการเรียนรู้ จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสร้างความตระหนักเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและความแตกต่างของข้อมูล

5. แหล่งการเรียนรู้เสริมสร้างการพัฒนาการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารญาณ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอิสระ

6. เปลี่ยนเจตคติของครูและผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหารายวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นในตนเองในการค้นหาข้อมูล

8. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ในด้านเนื้อหา เจตคติ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้

นเรนทร์ คำมา (2548) ได้กล่าว ถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เป็นแหล่งที่รวบรวมขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกัน ทำให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่บุตรหลาน

3. เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย

4. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการที่ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5. ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นของตน มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในท้องถิ่น พร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของท้องถิ่นทั้งปัจจุบันและอนาคต

ประเวศ วะสี (2536, หน้า 1) กล่าวว่า ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ด้านต่างๆ มากมาย มากกว่าที่ครูสอนท่องหนังสือ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่นจะมีครูมากมายหลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุกไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่า เดิมการศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นครูได้ จะเป็น การยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นอย่างแรง เป็นการถักทอ ทางสังคม

แหล่งการเรียนรู้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ทั้งในระบบและนอกระบบ (กรมสามัญศึกษา 2544, หน้า 7) ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้สามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning By Doing) ทั้งจากท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ตนเองมีอยู่แล้ว

2. เป็นแหล่งกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน

3. เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตรง

4. เป็นห้องเรียนธรรมชาติ เป็นแหล่งค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม

5. เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

6. สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงประหยัดและสะดวก

7. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

8. มีสื่อประเภทต่างๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเลกทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาอาชีพ

สรุปความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิด ความเข้าใจในคุณค่า และทัศนคติ ค่านิยม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ ซึ่งมีความสำคัญและมีความหมายอย่างมากสำหรับผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ท้องถิ่น

2. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน

3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากลสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง

5. มีส่วนร่วมในองค์กร ท้องถิ่น บุคคล และครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น

6. ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้ เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.3 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมี 2 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

1. แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน

1.1 แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต ฯลฯ

1.2 แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดกลุ่มสาระ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องมัลติมีเดีย เว็บไซต์ ห้องอินเทอร์เน็ต ห้องเรียนสีเขียว ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องเกียรติยศ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร สวนวรรณคดี สวนสุขภาพ สวนหิน สวนหย่อม สวนผีเสื้อ บ่อเลี้ยงปลา เรือนเพาะชำ ต้นไม้พูดได้ ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน

2.1 แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น สภาพแวดล้อม ป่า ภูเขา แหล่งน้ำ ทะเล สัตว์ ฯลฯ

2.2 แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ชุมชน วิถีชีวิต อาชีพ ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม สถาบัน โบราณสถาน สถานที่สำคัญ แหล่งประกอบการ
การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา และใช้แหล่งการเรียนรู้

5.4 หลักการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการอยู่แล้ว ภาพความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งมีหลายช่องทาง เพียงแต่การดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ยังเป็นไปโดยไม่เป็นระบบ และกระบวนการที่ชัดเจน แหล่งเรียนรู้บางแห่งจึงไม่ได้ถูกใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติก็ถูกละเลย ไม่ได้เข้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้นำการดำเนินการ สู่ความสำเร็จโดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน ซึ่งอาจบริหารจัดการได้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan)

1.1 กำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

โรงเรียนกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดย ทำความเข้าใจนโยบายตามแผนหลัก หลักสูตร รวมทั้งแนวดำเนินการของโรงเรียนในฝัน เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ โดยให้คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนด

1.2 จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งอาจประกอบด้วย

- ผู้บริหารโรงเรียน
- ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ
- หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ
- หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- ผู้เกี่ยวข้องที่โรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม

1.3 จัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

คณะกรรมการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีบทบาทหน้าที่สำคัญที่จะเป็นผู้สำรวจวิเคราะห์ความพร้อม รวบรวมข้อมูลแล้วจัดทำแผนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

1.4 สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชน

โรงเรียนดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุก ๆ ฝ่ายในโรงเรียนและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้

1.5 ประชาสัมพันธ์โครงการ

โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจตรงกัน เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน ช่วยเหลือ เพื่อให้แหล่งการเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

2. ขั้นการดำเนินงาน สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ (DO) โรงเรียนอาจมีแนวทางการสร้าง พัฒนา ใช้แหล่งเรียนรู้ ได้ดังนี้

2.1 จัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งอาจประกอบด้วย บุคลากร ดังต่อไปนี้

- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
- หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
- หัวหน้างานห้องสมุด
- หัวหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์ ของโรงเรียน

รับผิดชอบการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ตามความพร้อมที่ได้ดำเนินการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในโรงเรียนและชุมชน กำหนดแหล่งเรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้

2.2 สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่ ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบการใช้ สำหรับผู้เรียน และผู้สนใจ

2.3 ผู้เรียนและผู้สนใจได้ใช้แหล่งการเรียนรู้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า มีการรวบรวมข้อมูลการใช้ เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

3. ขั้นตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม (CHECK)

โรงเรียนกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แก้ไข ปัญหาอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการมีการประเมินทบทวนปรับปรุง กระบวนการดำเนินการ ให้เกิดการพัฒนาและใช้ แหล่งการเรียนรู้ตามแผนหลักและแนวดำเนินการของโรงเรียนในฝันที่โรงเรียนกำหนดไว้ ตามบริบทของโรงเรียนเอง มีการกำหนดวิธีการ และเครื่องมือประเมินผลการดำเนินการ การสร้าง การพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการประเมินและสรุปผลการประเมิน

4. ขั้นสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ (ACTION)

การสรุปรายงานการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ ควรรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการ เพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้

หน่วยงานต้นสังกัด ทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ ให้เกิดการใช้แหล่งการเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดต่อไป

สรุปการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ การพัฒนาแหล่งข้อมูลความรู้ ทั้งที่อยู่ในตัวบุคคล สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ ประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน มุมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

6. การนิเทศการศึกษา

6.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

คำว่า การนิเทศ (Supervision) แปลว่า การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง ดังนั้น การนิเทศการศึกษาก็น่าจะ หมายถึงการให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุงเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า การนิเทศการศึกษาไว้แตกต่างกันดังนี้

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนี้เป็นกระบวนกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครูเพื่อช่วยให้ครูได้ช่วยตนเองได้

กู๊ด (Good 1973, p. 374) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นความพยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู

ชาญชัย อาจิณสมาจาร (2547, หน้า 1) ได้ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการสร้างสรรค์ ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวของเขาเองและสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

แฮร์ริส (Harris, 1985, p. 10) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ

สรุป การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือแนะนำ และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู กระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู ส่งผลต่อผู้เรียน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

6.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

สงัด อุทรานันท์ (2530) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) เพื่อพัฒนาคน

2) เพื่อพัฒนางาน

3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์

4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำ ทางวิชาการในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนและการปฏิบัติงานของครูส่งเสริมการประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ครูมีความไว้วางใจและความมั่นคงในความก้าวหน้าในวิชาชีพ

6.3 หลักสำคัญของการนิเทศการศึกษา

บริกส์ และจัสท์แมน (Briggs and Justman, 1952) ได้เสนอหลักการนิเทศสำหรับผู้บริหารไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นประชาธิปไตย

2. การนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นการส่งเสริม และการสร้างสรรค์

3. การนิเทศการศึกษาควรจะต้องอาศัยความร่วมมือของวิทยากรหลายคนมากกว่าที่จะแบ่งผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล

4. การนิเทศการศึกษา ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าจะเป็นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

5. การนิเทศการศึกษาจะต้องคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล

6. สูงสุดของการนิเทศการศึกษา คือหาทางช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถตามความมุ่งหมายของการศึกษา

7. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องอยู่กับการส่งเสริมความรู้สึกอบอุ่นให้แก่ครู และการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ

8. การนิเทศการศึกษาควรเริ่มต้นจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่กำลังประสบอยู่

9. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้า และความพยายามของครูให้สูงขึ้น

10. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมและปรับปรุงสมรรถวิสัย ทัศนคติ และข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง

11. การนิเทศการศึกษา พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำอย่างเป็นพิธีการมาก ๆ

12. การนิเทศการศึกษาควรใช้เครื่องมือ และกลวิธีง่าย ๆ

13. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล

14. การนิเทศการศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า หลักการของการนิเทศการศึกษา เป็นหลักการที่สามารถจะนำไปใช้ในการดำเนินการนิเทศของผู้นิเทศ เป็นแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ คือหลักของการมุ่งประโยชน์เพื่อการพัฒนาครูเป็นสำคัญ หลักแห่งความร่วมมือของผู้บริหาร ผู้นิเทศและครู หลักของการสร้างสัมพันธภาพบนความเท่าเทียมและการยอมรับซึ่งกันและกัน หลักของความเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง และหลักของความยืดหยุ่นให้อิสระในการพัฒนาตนเอง

6.4 ประเภทการนิเทศการศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552) การนิเทศการศึกษา อาจแบ่งออกตามวิธีปฏิบัติงานเป็น 4 ประเภท

1. การนิเทศเพื่อการแก้ไข (Correction) เป็นการนิเทศที่เกิดจากการพบข้อผิดพลาดและบกพร่องก็ให้หาทางช่วยแก้ไขโดยวิธีการต่าง ๆ

2. การนิเทศเพื่อป้องกัน (Preventive) เป็นการนิเทศที่พยายามหาวิธีการต่าง ๆ มาจัดดำเนินงานเพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3. การนิเทศเพื่อก่อ (Construction) เป็นการนิเทศที่เกิดจากความพยายามที่จะกระทำในทางที่เหมาะสมเพื่อความเจริญเติบโตในอนาคต เช่น การใช้ระเบียบวิธีสอนที่ดีเป็นประจำ ช่วยให้กำลังใจช่วยกระตุ้นให้ครูทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง

4. การนิเทศเพื่อการสร้างสรรค์ (Creation) เป็นการนิเทศที่พยายามจะคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดมีขึ้นในโรงเรียน

6.5 กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึงการดำเนินการในการนิเทศให้ได้รับความสำเร็จ

แฮริส (Harris, 1990, อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2552) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางโปรแกรมงาน

2. ขั้นการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ความสัมพันธ์แต่ละขั้น การมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่ โครงสร้างขององค์การ และการพัฒนานโยบาย

3. ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าจูงใจให้มีกำลังใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ ๆ การสาธิต การจูงใจ และให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้น ส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน

4. ขั้นการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาสการตำหนิการไล่ออก และการบังคับให้กระทำตาม

5. ขั้นประเมินผล (Appraising) ได้แก่ การตัดสินการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผลการปฏิบัติงาน กิจกรรมที่สำคัญ คือพิจารณาผลงานในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด และวัดผลด้วยการประเมินอย่างมีแบบแผน มีความเที่ยงตรง ทั้งนี้ควรจะมีการวิจัยด้วย

ชัด บุญญา (2550, หน้า 20) ได้กล่าวถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 8 ขั้น ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและความต้องการจำเป็น

2. การกำหนดจุดประสงค์ที่วัดได้

3. กำหนดอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ

4. การกำหนดวิธีการที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา

5. การเลือกทางเลือกในขั้นที่4มาปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาทั้งหมดเป็นขั้นวางแผน (Plan, P)

6. การนำทางเลือก ที่เลือกไว้ไปทดลองใช้ (Implementation) เป็นขั้นดำเนินการ (Doing, D)

7. การประเมินผลการทดลอง เพื่อพิจารณาดูว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบ (Check, C)

8. การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องหลังจากทดลองดูแล้ว กระบวนการของเดมิ่ง เป็นขั้นพัฒนา (Action, A) จะเห็นว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานอย่างมีแบบแผน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์งานการเรียนการสอนของครู เพื่อจะได้ทราบปัญหา ระบุปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไขปรับปรุงก่อนหลังแล้วจึงวางแผนที่จะดำเนินการโดยหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ต่อจากนั้นก็ดำเนินการตามแนวขั้นตอนตามลำดับจนถึงขั้นการประเมินผลการปฏิบัติงานแล้วจึงนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

6.6 ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษามีดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากนโยบายของรัฐบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูปการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะการทำงานของครูในสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีด้านดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคือโรงเรียนหรือสถานศึกษา

3. การเจริญก้าวหน้าของศาสตร์วิชาความรู้ ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้งแม้แนวคิดในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

4. การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าสามารถพัฒนางานได้ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง

5. การจัดการศึกษาของประเทศเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา

6. การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาการทำงานของครู แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็จะต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในขณะที่ทำงานในสถานการณ์จริง

7. ครูยังต้องได้รับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการจัดกิจกรรม

8. การพัฒนาครูให้ทันสมัย การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า ผู้มีหน้าที่นิเทศจึงควรจะต้องจัดดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือครูให้มีความสามารถในการปรับปรุงพัฒนาเทคนิคการสอน การทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานคาดหวังไว้ อันจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

7.1 ความหมายของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality

Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงตามความมุ่งหวังของสังคม เนื่องจากพ่อแม่มีสิทธิ์เรียกร้องให้สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จัดการศึกษาให้แก่ลูกอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ลูกมีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และความถนัดที่แตกต่างกัน และที่สำคัญคือ ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่สังคมต้องการ เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ต่อไปไม่ว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งลูกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาใด จะมีความมั่นใจได้ว่าสถาบันการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงเท่าเทียมกัน ไม่จำเป็นต้องวิ่งเต้นหรือฝากลูกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบที่พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาให้ทัดเทียมกัน ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงยอมไม่ได้ ถ้าลูกเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งแล้วไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ในระดับต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่รับประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง คือ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา กรมเจ้าสังกัด และกระทรวง ต้องมีการรับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกัน การประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งได้ ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance) หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจ ากภายใน โดยวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถาบันการศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษานั้นๆ

2. การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assurance) หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและเป็นการพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้นๆ

7.2 ความสำคัญและความเป็นมาของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน หรือเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Technology) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆอย่างรวดเร็ว

ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้บุคคลต้องมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับยุคและสมัย การที่บุคคลจะเรียนรู้และปรับตัวได้ดีอันเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาและการจัดการระบบที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาครู การพัฒนาสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ

ยุทธวิธีในการทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และผลกระทบที่สำคัญจากการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทำให้ประเทศไทยมีการรับรู้และตื่นตัวในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมต่อประเทศตะวันตก ความคาดหวังของสังคม ความต้องการของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมทางด้านการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ได้ถูกระบุในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษา ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย

ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

1) การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance) มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

2) การประกันคุณภาพภายนอก (External Quality Assurance) มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการ

ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกำหนดในกฎของกระทรวง ซึ่งกฎของกระทรวงศึกษาธิการมี 2 ฉบับ ดังนี้

1) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ข้อ 2 วรรคสอง บัญญัติว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. ระบบการบริหารจัดการและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 6 (1) บัญญัติว่า ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังต่อไปนี้

1. ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินงาน
2. การเรียนการสอน
3. กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา
4. การวิจัย
5. การบริการทางวิชาการแก่สังคม
6. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
7. การบริหารและการจัดการ
8. การเงินและงบประมาณ
9. ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

7.3 หลักการและจุดมุ่งหมายประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษามีหลักการดังนี้

1. สร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การป้องกันปัญหา ต้องมีการวางแผนและการเตรียมการ
3. ตั้งมั่นบนหลักวิชาในการพัฒนาหลักวิชาชีพ
4. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบและประเมินตนเองได้
5. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน
6. การสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา
7. การประสานสัมพันธ์ในองค์กรและบุคลากรในพื้นที่
8. การเน้นภาวะผู้นำของผู้บริหาร

จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

1) จุดมุ่งหมายทั่วไป ได้แก่

1. เพื่อให้ทราบระดับคุณภาพของสถาบันการศึกษาในการดำเนินการภารกิจต่างๆ กระตุ้นเตือนให้สถาบันการศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

2. เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา

3. เพื่อรายงานสภาพและการพัฒนาในด้านคุณภาพ และมาตรฐานของสถาบันการศึกษาต่อสาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) จุดมุ่งหมายเฉพาะ ประกอบด้วย

1. เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่กำหนด และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นถึงจุดเด่น–จุดที่ควรพัฒนาของสถาบันการศึกษา เงื่อนไขของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา

3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

4. เพื่อส่งเสริมให้สถาบันการศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.4 กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 3 กระบวนการ ดังนี้

การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นกระบวนการดำเนินการของหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ หลังจากนั้นหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาจัดทำแผน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสื่อการพัฒนาครูและบุคลากร ธรรมนูญสถานศึกษา ระเบียบการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ทั้งนี้จะเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผนติดตามกำกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

การตรวจสอบ (Quality Audit) เป็นการดำเนินการของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการยืนยันเป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการ โดยการดำเนินการดังนี้

การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถาบันการศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครองและผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา โดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินค่าระดับคุณภาพของกิจกรรมเฉพาะอย่างในหน่วยงาน เช่น คุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพของงานวิจัย คุณภาพของการสอน เป็นต้น

การประเมินคุณภาพภายในจะใช้วิธีการศึกษาตนเอง (Self Study) และการประเมินตนเอง (Self Assessment)

ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการดำเนินงานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินผลและรับรองว่า สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

สรุป การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรม ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ว่าการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

จากภายใน โดยวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นๆ

2.2.5 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารกับงานวิชาการ

ธีระ รุญเจริญ (2545, หน้า 7) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีสมรรถภาพทั้งด้านความรู้ทักษะ และมีคุณธรรมจริยธรรมตลอดทั้งมีจรรยาบรรณวิชาชีพโดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติให้คำปรึกษา แนะนำและสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างมีอิสระเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคลและหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิครูบุคลากร พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ

3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทั้งทางด้านวิชาการ อาทิการจัดสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือตำรา เกมเทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนการให้บริการและการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้เช่น แหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนอง และจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

4. การประสานความสัมพันธ์ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงาน และสร้างสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆเช่นอุปกรณ์การเรียน การสอน อุปกรณ์การกีฬา เกม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม เข้าร่วมประชุม สัมมนาและไปทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้า และการ

เปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

6. การสร้างแรงจูงใจผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นและเข้าใจความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญของการพยายามของทีมงาน และสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ

7. การประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประเมินผล โดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเพื่อรองรับการประเมินภายนอก มีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยเละพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยเละพัฒนาโดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของครูและทีมงานรวมทั้งผู้บริหารอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยด้วย

9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับงานด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชน และสาธารณชนทราบโดยวิธีการที่หลากหลายเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสร้างการมีส่วนร่วม

10. การส่งเสริมเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศให้สอดคล้องกับสังคมแห่งการเรียนรู้

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานวิชาการ มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของงานวิชาการ โดยผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิชาการของสถานศึกษา โดยต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติการประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารต้องควรเน้นปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ อำนวยความสะดวกส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรสร้างแรงจูงใจในทางบวกส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีให้ทันต่อยุคไทยแลนด์ 4.0 ส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายรวมทั้งต้องทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือทางด้านวิชาการกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาการบริหารวิชาการเกิดความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และสนองตอบนโยบายการศึกษาของชาติ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม

2.3.1 ความหมายของนวัตกรรม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2549) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรมคือสิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม

โทมัส ฮิวส์ (Thomas Hughes, 1987) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า เป็นการนำเอาวิธีการใหม่ มาปฏิบัติหลังจากที่ได้ผ่านการทดลองและได้รับการพัฒนามาเป็นลำแล้ว และมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ (2553) ได้ให้ความหมายของ นวัตกรรม หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสร รค์ ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักกษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

มอร์ตัน (Morton,J.A., 1973) ให้ความหมาย “นวัตกรรม” ว่าเป็นการทำให้ใหม่ขึ้นอีกครั้ง(Renewal) ซึ่งหมายถึง การปรับปรุงสิ่งเก่าและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนหน่วยงานหรือองค์การนั้น ๆ นวัตกรรม ไม่ใช่การขจัดหรือล้มล้างสิ่งเก่าให้หมดไป แต่เป็นการ ปรับปรุงเสริมแต่งและพัฒนา (boonpan edt01.htm)

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2521, หน้า 14) ได้ให้ความหมาย “นวัตกรรม” ไว้ว่าหมายถึงวิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ที่แปลกไปจากเดิมโดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาหรือมีการปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือได้แล้วว่าได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

จรูญ วงศ์สายัณห์ (2520, หน้า 37) ได้กล่าวถึงความหมายของ “นวัตกรรม” ไว้ว่า “แม้ในภาษาอังกฤษเอง ความหมายก็ต่างกันเป็น 2 ระดับ โดยทั่วไป นวัตกรรม หมายถึง ความพยายามใด ๆ จะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อจะนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ทำอยู่เดิมแล้ว กับอีกระดับหนึ่งซึ่งวงการวิทยาศาสตร์แห่งพฤติกรรม ได้พยายามศึกษาถึงที่มา ลักษณะ กรรมวิธี และผลกระทบที่มีอยู่ต่อกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง คำว่า นวัตกรรม มักจะหมายถึง สิ่งที่ได้นำความเปลี่ยนแปลงใหม่เข้ามาใช้ได้ผลสำเร็จและแผ่กว้างออกไป จนกลายเป็นการปฏิบัติอย่างธรรมดาสามัญ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

สรุป นวัตกรรมคือ การนำความคิดใหม่ๆวิธีการปฏิบัติใหม่ๆหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆหรืออาจจะได้รับการปรับปรุงจากสิ่งดั้งเดิมให้ดีขึ้นเหมาะสมกับสถานการณ์ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้รับการทดลองพิสูจน์และพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน เป็นระบบ จนเชื่อถือได้ว่าให้ผลที่ดีกว่าเดิม นำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติทางการศึกษา เป็นผลทำให้ประสิทธิภาพทางการศึกษาสูงขึ้น รวมถึงการกำเนิดผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการใหม่ การปรับปรุงเทคโนโลยี การแพร่กระจายเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์และเกิดผลพวงทางเศรษฐกิจและสังคม

2.3.2 ความหมายของนวัตกรรมทางการศึกษา

นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษา และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย ในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมการศึกษามากมายหลายอย่าง ซึ่งมีทั้งนวัตกรรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว และประเภทที่กำลังเผยแพร่ เช่น การเรียนการสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Aids Instruction) การใช้แผ่นวิดีทัศน์เชิงโต้ตอบ (Interactive Video) สื่อหลายมิติ (Hypermedia) และอินเทอร์เน็ต [Internet] เหล่านี้ เป็นต้น (วารสารออนไลน์ บรรณปัญญา.htm)

นวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง การนำเอาสิ่งใหม่ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ก็ตามเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วเกิดแรงจูงใจในการเรียน และช่วยให้ประหยัดเวลาในการเรียน เช่น การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้วิดิทัศน์เชิงโต้ตอบ(Interactive Video) สื่อหลายมิติ (Hypermedia) และอินเตอร์เน็ต เหล่านี้เป็นต้น

นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง การนำแนวคิด วิธีการปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงหรือดัดแปลงให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการนำมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหา เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล และก่อให้เกิดความสำเร็จสูงสุดแก่ผู้เรียน (อัญชลี โพธิ์ทอง และอัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว, 2542, หน้า 9; อรนุช ลิมตศิริ, 2543, หน้า 3)

สรุป นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง แนวคิด ทฤษฎี วิธีการปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่คิดค้น ทดลองใช้ นำมาพัฒนาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับการศึกษา เพื่อทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.3.3 นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ

นพดล กาญจนางกูร (2560) นวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารงานวิชาการ สามารถจำแนกประเภทของไว้ 5 ด้านดังนี้

1. นวัตกรรมด้านกระบวนการบริหารจัดการการศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้นำในองค์การทางการศึกษาคิดค้นวิธีการ แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินงาน โดยนวัตกรรมทางการบริหารนี้จะกลายเป็นเป็นตัวแปรต้นหรือกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนในเกิดนวัตกรรมอื่น ๆ ในองค์การทางการศึกษา เช่น การบริหารสถานศกษาแบบมีส่วนร่วม เป็นตน้

2. นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นนวัตกรรมที่ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น การสอนแบบโมดูล การสอนแบบจุลภาค การสอนซ่อมเสริม การให้เพื่อสอนเพื่อน (Peers Teaching) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ การปรับพฤติกรรม (Behavioral Modification)

3. นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูผู้สอนได้ใช้ประกอบการออกแบบการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้อย่างรวดเร็วขึ้นเช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เทปเสียง สไลด์ วิดีโอ และวิทยุโทรทัศน์

4. นวัตกรรมด้านหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามศักยภาพของตนเองอย่างสูงสุด เช่น การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง การจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนตามลำดับขั้นจนบรรลุเหมาย (Mastery Learning) หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่

5. นวัตกรรมด้านการวัดผล และประเมินผล เป็นการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนหลักจากที่มีการจัดการเรียนการสอน โดยต้องมีการวัดผลจะทำให้ได้ตัวเลข ปริมาณ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคล จากนั้นจะนำเอาผลการวัดนี้ไปพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสิน หรือลงสรุปเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งเรียกว่าการประเมินผล เช่น การวัดผู้เรียนแบบอิงกลุ่มและแบบอิงเกณฑ์ การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียน การวิเคราะห์ข้อสอบ

วุทธิศักดิ์ โภชนุกูล (2550, หน้า 8) อธิบายว่า นวัตกรรมทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

(1) นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร เช่น หลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรรายบุคคล หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ หลักสูตรท้องถิ่น

(2) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน การใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การสอนแบบเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างเจตคติ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสืบสอบ กระบวนการสร้างทักษะการคิดคำนวณ การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนแบบใช้ บทบาทสมมติ การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การเรียนแบบสัญญาการเรียน การเรียนเป็นคู่ การเรียนเพื่อรอบรู้ การเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

(3) นวัตกรรมสื่อการสอน เช่น Computer Assisted Instruction (CAI), Web-based Instruction (WBI) Web-based Training (WBT) Virtual Classroom (VC) Web Quest Web Blog บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนโมดูล บทเรียนออนไลน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดการสอน จุลบท ชุดสื่อประสม วีดิทัศน์ สไลด์ประกอบเสียง แผ่นโปร่งใส บัตรการเรียนรู้ บัตรกิจกรรม แบบฝึกทักษะ เกม เพลง เป็นต้น

(4) นวัตกรรมการประเมินผล เช่น การพัฒนาคลังข้อสอบ การลงทะเบียนผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การใช้บัตรสมาร์ทการ์ดเพื่อการใช้บริการของสถาบันศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์ในการตัดเกรด

(5) นวัตกรรมการบริหารจัดการ เช่น ฐานข้อมูลนักเรียน นักศึกษา ฐานข้อมูล คณะอาจารย์ และบุคลากร ในสถานศึกษา ด้านการเงิน บัญชี พัสดุ และครุภัณฑ์

มหาวิทยาลัยรังสิต (2549, หน้า 1) กล่าวว่า นวัตกรรมทางการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสร้างหรือพัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

(1) กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หรือเทคนิควิธีสอน (Instruction) เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียนการสอน ชุดฝึก แบบฝึก แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นรูปแบบการสอน, กิจกรรมการเรียนรู้, หรือกระบวนการเรียนรู้ ชุดพัฒนาคุณลักษณะ เป็นต้น

(2) สื่อการเรียนรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ (Invention) เช่น สื่อประสม วีดิทัศน์ แบบจำลอง รูปภาพ, แผ่นโปร่งใส, แผนภาพ เกมประดิษฐ์หรือเกมฝึกทักษะ เป็นต้น

สำหรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ประเภทกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้และเทคนิควิธีสอน (Learning and Instruction) และประเภทสื่อการเรียนรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ (Invention)

สรุป นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ คือ นวัตกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงระบบการทำงานด้านต่างๆ เช่น ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.4.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 20 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนโคกเครือวิทยา โรงเรียนสายปัญญาสมาคม โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา โรงเรียนหนองโนวิทยา โรงเรียนประชารัฐศึกษา โรงเรียนชุมชนหนองหินวิทยาคาร โรงเรียนหนองแข้วิทยา โรงเรียนหนองบัวชุม โรงเรียนภูฮังวิทยาคาร โรงเรียนโรงเรียนสำราญ-ประภาศรี โรงเรียนคำขามวิทยา โรงเรียนไทรทองวิทยาคาร โรงเรียนหนองสวงวิทยาคม โรงเรียนนาบงวิทยา โรงเรียนคำโอวิทยา โรงเรียนนาอวนวิทยาสิทธิ์ โรงเรียนจินดาสินธวานนท์ โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง โรงเรียนนามูลสมบูรณ์วิทย์ และโรงเรียนหนองใหญ่วิทยา ที่ตั้ง สำนักงานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 ตั้งอยู่อาคารเรียนโรงเรียนห้วยยางดงวิทยา อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46220

2.4.2 วิสัยทัศน์ (VISION)

การศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักงานศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มีความเป็นเอกภาพ บนพื้นฐานความเป็นไทย

2.4.3 พันธกิจ (MISSION)

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการ ที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา และบูรณาการการจัดการศึกษา

5. ส่งเสริมสนับสนุนความเป็นเอกภาพของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายฯ

2.5.4 เป้าประสงค์หลัก (GOALS)

1. นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาชาติ

2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่อนุบาลจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง และเสมอภาค

3. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

4. นักเรียนมีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะที่เหมาะสม และทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

6. ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำภอหนองกุงศรี 2 และสถานศึกษา เน้นการทำงานแบบบูรณาการ บริหารแบบมีส่วนร่วม มีความเข้มแข็ง จัดการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาชาติตามหลักธรรมาภิบาล และมีเอกภาพ

ตารางที่ 2.1 ข้อมูล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษาสุรินทร์	ประชากร		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม
โรงเรียนโคกเครือวิทยา	1	14	15
โรงเรียนสายปัญญาสมาคม	1	15	16
โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา	1	6	7
โรงเรียนหนองโนวิทยา	1	7	8
โรงเรียนประชารัฐศึกษา	1	3	4
โรงเรียนชุมชนหนองหินวิทยาคาร	1	21	22
โรงเรียนหนองแข้วิทยา	1	13	14
โรงเรียนหนองบัวชุม	1	3	4
โรงเรียนภูฮังวิทยาคาร	1	9	10
โรงเรียนสำราญ-ประภาศรี	1	4	5
โรงเรียนคำขามวิทยา	1	4	5
โรงเรียนไทรทองวิทยาคาร	1	4	5
โรงเรียนหนองสรวงวิทยาคาร	1	12	13
โรงเรียนนาบงวิทยา	1	9	10
โรงเรียนคำโอวิทยา	1	5	6
โรงเรียนนาอวนวิทยาสิทธิ์	1	1	2
โรงเรียนจินดาสินธวานนท์	1	15	16
โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง	1	13	14
โรงเรียนนามูลสมบูรณ์วิทย์	1	3	4
โรงเรียนหนองใหญ่วิทยา	-	1	1
รวม	**19**	**162**	**181**

(ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์, ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

วิไล ปรึกษากร (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวัตถุประสงค์1) เพื่อทราบนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อทราบนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 50 นวัตกรรม 2) นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 12 นวัตกรรม ตามขอบข่ายงานวิชาการ ได้แก่ 1) นวัตกรรมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) นวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) นวัตกรรมการบริหารแบบการสอนงาน 4) นวัตกรรมการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล 5) นวัตกรรมการบริหารตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา 6) นวัตกรรมการบริหารแบบผสมผสาน 7) นวัตกรรมการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 8) นวตักรรมการบริหารโดยใช้ภาคีเครือข่าย 9) นวัตกรรมการบริหารแบบทีมงาน 10) นวัตกรรมการบริหารตามแนว Tip Co 11) นวัตกรรมการบริหารแบบพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ 12) นวัตกรรม การบริหารแบบศูนย์การเรียนรู้ คอมพิวเตอร์

ธัชมัย ภัทรมานิต (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจาจังหวัดสมุทรปราการ และ2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการผลการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 6 อันดับ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของแต่ละด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนในการสำรวจความต้องการทางด้านวิชาการของคนในชุมชนใกล้โรงเรียนอย่างน้อย 3 ชุมชน 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการแนะแนวการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับครูภายในโรงเรียนทุกคน 6) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการประสานความร่วมมือกันของคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

ขวัญทอง โกฏิรักษ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการพัฒนากระบวนเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการนิเทศการศึกษาไม่แตกต่างกัน ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการนิเทศการศึกษาไม่แตกต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

พิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา และ 3) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า 1)การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ 2)การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้

ยุพา พรมแย้ม (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 2) เปรียบเทียบการบริหารงาน

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ด้านการบริหาร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมรายด้าน และผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สาคร มหาหิงค์ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 วัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการ บริหารงานวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารหลักสูตร สถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายในควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนควรกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร สถานศึกษา

สุพรรษา แสงจันทร์นวล (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

และประสบการณ์การทำงาน (3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2.ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3.ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบดังนี้ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปัญหา คือ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะกระบวนการคิด ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้อินเตอร์เน็ตและเทคโนโลยี ควรมีการอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยี 2) ด้านการส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ ปัญหา คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรม 3) ด้านการวัดและประเมินผล ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการในการวิเคราะห์ การปรับปรุงเครื่องมือ 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ทางด้านทักษะการใช้ไอซีทีการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกและความถนัด แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครู คือ ควรมีการจัดอบรมในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการใช้ไอซีที การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

วรวิทย์ หงส์ไทย (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตขุนสรรค์ จังหวัดชัยนาท 2) เพื่อหาแนวทางการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตขุนสรรค์ จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1สภาพการนำนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการมาใช้ในสถานศึกษา สูงสุด 3 ลำดับได้แก่ การบริหารตามแนว Tip Co,การบริหารแบบวงจรเดมิ่ง, PDCA และการบริหารโดยการใช้ภาคีเครือข่าย ด้านที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การบริหารตามแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิล,การบริหารแบบพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการบริหารแบบเครือข่ายครู 3) ความเหมาะสมในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่การบริหารแบบโครงการ,การบริหาร

แบบระบบสำนักงานอัตโนมัติ,การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2. แนวทางในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ นวัตกรรมการบริหารตามแนว Tip Co, การบริหารตามแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิล และการบริหารแบบโครงการ สรุปได้ดังนี้ ฉันทะ (Plan- P) สถานศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ ถึงผลได้ผลเสียจากการ SWOT มีการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์การวางแผนทำโครงการเพื่อพัฒนางานวิชาการ ร่วมคิด ร่วมทำ ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ทำงานเป็นทีมอย่างเต็มกำลังความสามารถ วิริยะ (Do -D) สถานศึกษามีการปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นระบบ โดยการรับฟังความคิดเห็นของคณะทำงานครูทุกคนร่วมกันทำอย่างสมัครใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร จิตตะ (Check-C) ปฏิบัติเสร็จสิ้นโครงการตามแผนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ และประเมินผล อย่างเป็นระบบเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศและประเมินผลให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน วิมังสา (Action-A) : สถานศึกษาร่วมกันภาคภูมิใจในผลของการปฏิบัติงาน และประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการประเมินที่อยู่ในระปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนและมีการพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

นันทกานต์ จิรังกรณ์ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 3) ประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่การจัดการเรียนการสอนยุคประเทศไทย 4.0, ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, การประกันคุณภาพและการกำกับดูแล, สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ, การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, การบริหารการมีส่วนร่วม, การพัฒนาครู และบุคลากร, การวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำประกอบด้วย หลักการพื้นฐานของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 และวัตถุประสงค์ของรูปแบบฯส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, การพัฒนาครู และบุคลากร, การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, การจัดการเรียนการสอนยุคประเทศไทย 4.0, สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารการมีส่วนร่วม, การวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้, การประกันคุณภาพและการกำกับติดตาม ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ 3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

วราพร สินศิริ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี 2) เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่อาชีพ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษาการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษา และตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สุเมธ งามกนก (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลบทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ซึ่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียนตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา และจากการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รูปแบบของการจัดการศึกษาก็ต้องเปลี่ยนแปลง โดยองค์ประกอบที่สำคัญของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในยุคดิจิทัล และครูในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัย โดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อรองรับการบริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันและในอนาคต

พระอนันต์ ธมฺมวิริโย (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน

รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือด้านการวัดผลประเมินผลเมื่อพิจารณารายข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยการคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีคุณธรรม การคิดข้ามวัฒนธรรม และ ทักษะอาชีพ2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า 1) ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ (Active Learning) 3) ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล 3) ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน

ปรัตถกรณ์ กองนาคู (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1.ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้แก่ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีการพัฒนาแนวทางแต่ละด้าน คือ การนำกระบวนการบริหาร PDCA เข้ามาปรับใช้ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตร การนำแผนการจัดกาเรียนการสอนไปปฏิบัติจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการวิจัยทางการการศึกษา คือ ครูผู้รับผิดชอบการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโรงเรียนมีการประเมิน ติดตาม การดำเนินงานตามนโยบายอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการวัดประเมินผล คือ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตาม

สภาพจริง 4) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ การวางแผนจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม 6) ด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ วางแผนส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา จะต้องร่วมกันวิเคราะห์ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่มีการประเมินเพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

อุมาพร พิมพ์สุตะ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) ศึกษาระดับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1 และ 3) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง 3) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.763

กฤชกร ไพคำนาม (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 2) ระดับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 3) แนวทางการ

บริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) แนวทางการบริหาร งานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านการบริหารงานวิชาการควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผล จัดสื่อการเรียน การสอนให้เพียงพอและทันสมัย มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและตรงกับความต้องการพัฒนาของสถานศึกษา ด้านทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้วางแผน รู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สรุปองค์รวมความรู้ และการนำไปใช้ จัดอบรมให้ครูได้มีความรู้เกี่ยวกับสื่อ และเทคโนโลยี จัดอบรมคุณธรรมให้นักเรียนในรูปแบบของค่ายคุณธรรม และบูรณาการในกลุ่มสาระต่าง ๆ

ลลิตวดี ระดาบุตร (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตสัตตบงกช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตสัตตบงกช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 2) ศึกษาคุณภาพผู้เรียนยุคดิจิทัล กลุ่มสหวิทยาเขตนี้และ 3) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนยุคดิจิทัลกลุ่มวิทยาเขตนี้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้ เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการหลักสูตร ส่วนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นอันดับต่ำสุด 2) ระดับคุณภาพผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการคิดเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตส่วนความสามารถในการสื่อสารเป็นอันดับต่ำสุด 3) การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนยุคดิจิทัลมีสามด้าน คือ การนิเทศการศึกษา การบริหารจัดการการเรียนรู้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการบริหารจัดการหลักสูตรส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ผลได้ ร้อยละ 62.5

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Smith (2007) ได้ศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ของการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 298 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาค่า

สหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยที่โรงเรียนที่มีระบบการบริหารงานวิชาการที่ดีจะท าให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นด้วย

Grossman (2009) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการและครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความถี่ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีแนวทางการดาเนินงานที่ดีต้องดำเนินการโดยการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ นโยบายของรัฐต้องแน่นอน การปรับปรุงวิธีการสอนของครู สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลเน้นให้ครูโดยนำวิธีการที่ดีที่สุดมาใช้จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรให้ในการพัฒนาครู จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการนิเทศการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการวางแผน ช่วยเหลือสนับสนุน ให้คำแนะนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อบริหารวิชาการให้มีประสิทธิภาพส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผล

Becker (1991) ได้ศึกษา ปัญหาการบริการงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการนั้น ผู้บริหารมีปัญหาเรื่องการจัดบุคลากรสำหรับงานต่าง ๆ มากที่สุดและมีปัญหาเรื่องการนิเทศการศึกษา รองลงมา มีปัญหาน้อยที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

Spark (1984) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนระดับอำเภอของรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่าในหลักการมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในระดับอำเภอและนโยบายการปฏิบัติงานการรับรู้ในส่วนของการให้บริการระหว่างผู้บริหารในระดับอำเภอกับผู้บริหารระดับโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามมีสิ่งบ่งชี้ว่าผู้บริหารระดับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงของอำเภอ มักจะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะจัดการให้มีการวางแผนการเป็นผู้นำที่มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

Chester (1996) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดอบรม การสาธิตการสอนเพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ จัดอภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอน จัดโครงการให้ครูในโรงเรียนสับเปลี่ยนเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการณ์สอน จัดวิทยากรมาช่วยในการประชุมเชิงปฏิบัติการและประชุมเกี่ยวกับปัญหาการสอน ให้ครูมีเวลาสำหรับการสอนมากขึ้น ให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกโสตทัศนศึกษา วัสดุอุปกรณ์การศึกษา จัดให้มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่ครูส่งเสริมครูอ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับวิชาครูเพื่อปรับปรุงการสอน

Agthe (1980) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาท หน้าที่ของครูใหญ่และครูงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่และครูยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะโดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ครูใหญ่และครูมีความเห็นว่าโครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่ จากเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน และมีการทำงานเป็นหมู่คณะมากยิ่งขึ้น

Cotton (2001) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนเป็นฐานผลการวิจัยพบว่า รัฐควรทำหน้าที่กระตุ้นและสนับสนุนให้การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประสบความสำเร็จโดยกระตุ้นเร่งเร้าให้แต่ละเขตการศึกษาใช้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงผลการเรียนและปรับปรุงการบริหารองค์กรของโรงเรียน ทำความเข้าใจกับหน่วยงานกลางให้ยอมรับว่าต้องมีอำนาจอย่างแท้จริง และต้องมีความยืดหยุ่น ลดการควบคุมอย่างเคร่งครัด แต่เพิ่มความร่วมมือในการปฏิบัติและตรวจสอบ

Cathy (1998) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม ในรัฐนิวเจอซี่ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูที่มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหาร และผู้ช่วยบริหารฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการ เกี่ยวกับการสังเกตการณ์สอน การวัดผลและประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการควรมีความรับผิดชอบและบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ สรุปได้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ โดยการบริหารงานวิชาการจะเกี่ยวของกับการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยทางการการศึกษา การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี

การวัดผลและประเมินผล ดังนั้นการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนางานวิชาการด้านต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ส่งผลต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของสถานศึกษาโดยตรง และผู้บริหารและครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการศึกษาของในสถานศึกษา ที่จะทำให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นประโยชน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิผล ให้เกิดความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิดการบริหารงานวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์” เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครู จำนวน 162 คน รวมทั้งสิ้น 181 คน จากจำนวน 20 โรงเรียน (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2, ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากกลุ่มประชากรมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 โรงเรียน (ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง)

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม
โรงเรียนโคกเครือวิทยา	1	14	15
โรงเรียนสายปัญญาสมาคม	1	15	16
โรงเรียนห้วยยางดงวิทยา	1	6	7
โรงเรียนหนองโนวิทยา	1	7	8
โรงเรียนประชารัฐศึกษา	1	3	4
โรงเรียนชุมชนหนองหินวิทยาคาร	1	21	22
โรงเรียนหนองแข้วิทยา	1	13	14
โรงเรียนหนองบัวชุม	1	3	4
โรงเรียนภูฮังวิทยาคาร	1	9	10
โรงเรียนสำราญ-ประภาศรี	1	4	5
โรงเรียนคำขามวิทยา	1	4	5
โรงเรียนไทรทองวิทยาคาร	1	4	5
โรงเรียนหนองสรวงวิทยาคาร	1	12	13
โรงเรียนนาบงวิทยา	1	9	10
โรงเรียนคำโองวิทยา	1	5	6
โรงเรียนนาอวนวิทยาสิทธิ์	1	1	2
โรงเรียนจินดาสินธวานนท์	1	15	16
โรงเรียนบ้านหนองชุมแสง	1	13	14
โรงเรียนนามูลสมบูรณ์วิทย์	1	3	4
โรงเรียนหนองใหญ่วิทยา	-	1	1
รวม	**19**	**162**	**181**

ที่มา : แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2, ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจาการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 แบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2) กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้การควบคุมและแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของการศึกษาค้นคว้า แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักในการสร้างแบบสอบถามที่ดี ข้อคำถามต้องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้และให้ครอบคลุม ข้อความหรือภาษาที่ใช้ต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่กำกวมและไม่ความซับซ้อน แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุง

4) แก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์เฉพาะ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) พระครูชัยรัตนากร,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้อยคำสำนวนและภาษา

2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย 3) นางแสงไทย ดวงปากดี ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโนวิทยา ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามมีความเที่ยวตรงของเนื้อหา

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่ได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) คำนวณได้ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล

5) นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายตามข้อเสนอแนะ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม (Discrimination Validity) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2558) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.425 – 0.834

6) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิแอลฟ่า (Alpha-Coeffecient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 112) ซึ่งได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว มาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้สอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนประธานศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.4.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดแนะและชี้แจงขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามโดยการลงพื้นที่จริง

3.4.4 ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขเพื่อนำไปคำนวณค่าทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นดังนี้

3.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2553, หน้า 60) ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยการประเมินเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยการกำหนดค่าคะแนนมี 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยมาก

การแปลความหมายของข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของระดับช่วงคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2553, หน้า 23) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยมาก

3.5.3 ทำการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล คือ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน ด้วยการทดสอบค่า t-test และค่า F-test (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.6.1.1 ดัชนีความสอดคล้อง IOC ใช้สูตรดังนี้ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2545, หน้า 159)

$$IOC = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.6.1.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 130)

$$r_{xy} = \frac{n\sum XY - \sum X \sum y}{\sqrt{\left[n\sum X^2 - (\sum X)^2\right]\left[n\sum Y^2 - (\sum Y)^2\right]}}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับ Y

$\sum X$ แทน ผลรวมของค่าตัวแปร X

$\sum Y$ แทน ผลรวมของค่าตัวแปร Y

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าตัวแปร X และ Y

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าตัวแปร X

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าตัวแปร Y

n แทน จำนวนคู่ของค่าตัวแปรหรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

3.6.1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 117)

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left(1-\frac{\sum S_i^2}{S_s^2}\right)$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.2.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 122)

$$p = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.6.2.2 ค่าเฉลี่ย (μ) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

$$\mu = \frac{\sum_{i=1}^{n} x_i}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum_{i=1}^{n} x_i$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคน

3.7.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum x-(\mu)^2}{N}}$$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

μ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

μ^2 แทน ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม

N แทน จำนวนคน

$\sum$ แทน ผลรวม

3.6.2.3 สถิติทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระสองกลุ่ม ใช้ t-test (Independent Sample) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 136-137)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}\right)^2}{\frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{S_2^2}{n_2}\right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

df แทน ค่า Degrees of Freedom

3.6.2.4 สถิติทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระสามกลุ่มใช้ F-test (One Way ANOVA) ถ้าพบความตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 142-143)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ F

MS_b แทน ค่าโดยประมาณของความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าโดยประมาณของความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

μ	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
σ	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม (F-test)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
Sig	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significant level)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไป คือ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ใช้การแจกแจงหาค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N=181)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	142	21.50
2. สูงกว่าปริญญา	39	78.50
รวม	**181**	**100.00**
ตำแหน่ง		
1. ผู้บริหาร	19	10.50
2. ครูผู้สอน	162	89.50
รวม	**181**	**100.00**
ประสบการณ์ในตำแหน่ง		
1. 1-5 ปี	73	40.30
2. 6–10 ปี	75	41.40
3. 11 ปี ขึ้นไป	33	18.20
รวม	**181**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวนเท่ากับ 142 คิดเป็น ร้อยละ 78.50 สูงกว่าปริญญา 39 คน คิดเป็น ร้อยละ 21.50 เป็นครูผู้สอน จำนวนเท่ากับ 162 คน คิดเป็น ร้อยละ 89.50 ผู้บริหาร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด คือ 6-10 ปี ขึ้นไป จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40, 1-5 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 และ 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20

ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

(N=181)

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.81	0.72	2	มาก
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	3.65	0.83	4	มาก
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.66	0.75	3	มาก
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	3.65	0.76	5	มาก
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.61	0.73	6	มาก
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.57	0.74	7	มาก
7.ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.36	0.53	1	มาก
รวมเฉลี่ย	**3.76**	**0.72**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.76, **σ** =0.72) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (μ =4.36, **σ** =0.53) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (μ =3.81, **σ** =0.72) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (μ =3.66, **σ** =0.75) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี (μ =3.65, **σ** =0.76) ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน (μ =3.65, **σ** =0.83) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (μ =3.61, **σ** =0.73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา (μ =3.57, **σ** =0.74)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(N=181)

ข้อ	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	4.17	0.60	1	มาก
2	สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.60	1.07	10	มาก
3	สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	4.08	0.55	2	มาก
4	สถานศึกษาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.94	0.66	3	มาก
5	สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพ ตามความต้องการและความจำเป็น	3.76	0.62	6	มาก
6	ครูมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.60	0.74	9	มาก
7	สถานศึกษาวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอนและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงาน	3.78	0.75	5	มาก
8	สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการช่วงชั้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก	3.65	0.81	8	มาก
9	สถานศึกษานำนักเรียนเข้าเรียนรวมกับสถานศึกษาอื่นในบางชั้นเรียน	3.82	0.70	4	มาก
10	สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการสื่อสารการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	3.73	0.71	7	มาก
	รวม	**3.81**	**0.72**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.81, σ =0.72) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา (μ =4.17, σ =0.60)รองลงมา คือ สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (μ =4.08, σ =0.55) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (μ =3.60, σ =1.07)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

(N=181)

ข้อ	ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	3.77	0.67	2	มาก
2	สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด	3.49	0.86	7	ปานกลาง
3	สถานศึกษามีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ	3.59	0.86	6	มาก
4	สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ	3.81	0.79	1	มาก
5	สถานศึกษาจัดให้วัดผล ประเมินผลการเรียนในทุกระดับชั้น	3.62	0.85	4	มาก
6	สถานศึกษาของท่านนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	3.60	1.07	5	มาก
7	สถานศึกษาวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน มีความยืดหยุ่น และเป็นธรรม	3.65	0.70	3	มาก
	รวม	**3.65**	**0.83**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.65, σ =0.83) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ (μ =3.81, σ =0.79) รองลงมา คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน (μ =3.77, σ =0.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด (μ =3.49, σ =0.86)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(N=181)

ข้อ	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษามีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในงานวิชาการ	3.61	0.73	5	มาก
2	สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.62	0.78	4	มาก
3	สถานศึกษามีการนำผลการวิจัยไปใช้และเผยแพร่	3.60	0.75	6	มาก
4	สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.82	0.76	1	มาก
5	สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน	3.60	0.85	7	มาก
6	สถานศึกษามีการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลการวิจัยในชั้นเรียนกับสถานศึกษาอื่น	3.73	0.73	3	มาก
7	สถานศึกษานำนวัตกรรมมาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.73	0.71	2	มาก
8	สถานศึกษาให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.57	0.68	8	มาก
	รวม	**3.66**	**0.75**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.66, **σ** =0.75) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง (μ =3.82, **σ** =0.76) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษานำนวัตกรรมมาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (**μ** =3.73, **σ** =0.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (μ =3.57, **σ** =0.68)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

(N=181)

ข้อ	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี	3.54	0.73	7	มาก
2	สถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี	3.59	0.75	5	มาก
3	สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	3.55	0.74	6	มาก
4	สถานศึกษามีการผลิตสื่อที่ผู้เรียน และครูผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง	3.67	0.73	3	มาก
5	สถานศึกษามีการผลิตสื่อ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้	3.83	0.71	1	มาก
6	สถานศึกษาให้ผู้เรียน และครูผู้สอนจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน	3.61	0.91	4	มาก
7	สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ การใช้สื่อนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี เป็นระยะ ๆ	3.77	0.74	2	มาก
	รวม	**3.65**	**0.76**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.65, σ =0.76) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการผลิตสื่อ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ (μ =3.83, σ =0.71) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ การใช้สื่อนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี เป็นระยะ ๆ (μ =3.77, σ =0.74) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี (μ =3.54, σ =0.73)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

(N=181)

ข้อ	ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.71	0.79	1	มาก
2	สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.68	0.71	2	มาก
3	สถานศึกษามีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้	3.56	0.72	5	มาก
4	สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา	3.54	0.69	6	มาก
5	สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องวิธีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับสังคม	3.57	0.70	4	มาก
6	สถานศึกษาดำเนินการให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา สถานศึกษากับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน	3.61	0.73	3	มาก
	รวม	**3.61**	**0.73**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.61, σ =0.53) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (μ =3.71, σ =0.79) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง (μ =3.68, σ =0.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา (μ =3.54, σ =0.69)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการนิเทศการศึกษา

(N=181)

ข้อ	ด้านการนิเทศการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.61	0.71	2	มาก
2	สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.62	0.67	1	มาก
3	สถานศึกษาจัดกิจกรรม PLC อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	3.54	0.79	3	มาก
4	สถานศึกษาให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	3.52	0.79	4	มาก
	รวม	**3.57**	**0.74**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =3.57, σ =0.74) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (μ =3.62, σ =0.67) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง (μ =3.61, σ =0.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (μ =3.52, σ =0.79)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

(N=181)

ข้อ	ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	อันดับ	แปลผล
1	สถานศึกษามีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	3.61	0.74	7	มาก
2	สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมได้รับทราบ	3.56	0.69	8	มาก
3	สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ	4.57	0.50	4	มากที่สุด
4	สถานศึกษามีการกำหนดระบบและกลไกลการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน	4.40	0.49	6	มาก
5	สถานศึกษาวางแผนการจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ	4.78	0.42	2	มากที่สุด
6	สถานศึกษาบริหารจัดการงานวิชาการตามตัวชี้วัดตามมาตรฐานเป็นรายด้าน	4.69	0.47	3	มากที่สุด
7	สถานศึกษาบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการกำหนดทิศทางวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	4.78	0.39	1	มากที่สุด
8	สถานศึกษาแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.52	0.50	5	มากที่สุด
	รวม	**4.36**	**0.53**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ =4.36, σ =0.53) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการกำหนดทิศทางวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (μ =4.78, σ =0.39) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาวางแผนการจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ (μ =4.78, σ =0.42) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ (μ =3.61, σ =0.74)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.10 - 4.15

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(N=181)

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	ระดับการศึกษา				t	Sig
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.70	0.31	4.24	0.47	-6.916	.000*
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	3.50	0.38	4.18	0.53	-7.382	.000*
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.53	0.45	4.15	0.48	-7.531	.000*
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	3.54	0.39	4.06	0.68	-4.554	.000*
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.50	0.44	4.02	0.62	-4.945	.000*
6.ด้านการนิเทศการศึกษา	3.44	0.49	4.06	0.65	-5.533	.000*
7.ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.33	0.16	4.47	0.23	-3.606	.001*
รวม	**3.65**	**0.23**	**4.17**	**0.46**	**6.881**	**.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่ง

(N=181)

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	ตำแหน่ง				t	Sig
	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน			
	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.55	0.30	3.73	0.33	10.384	.000*
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	4.53	0.31	3.54	0.41	10.221	.000*
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.44	0.35	3.57	0.46	8.010	.000*
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	4.51	0.36	3.55	0.43	9.410	.000*
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.44	0.31	3.51	0.46	11.560	.000*
6.ด้านการนิเทศการศึกษา	4.42	0.44	3.47	0.52	7.687	.000*
7.ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.60	0.17	4.34	0.17	6.352	.000*
รวม	**4.50**	**0.26**	**3.67**	**0.26**	**12.957**	**.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(N=181)

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	**ประสบการณ์การทำงาน**								
	1-5 ปี			**6–10 ปี**			**11 ปี ขึ้นไป**		
	μ	**σ**	**แปลผล**	**μ**	**σ**	**แปลผล**	**μ**	**σ**	**แปลผล**
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.72	0.30	มาก	3.68	0.32	มาก	4.33	0.44	มาก
2.ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	3.56	0.40	มาก	3.46	0.38		4.29	0.44	มาก
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.54	0.48	มาก	3.55	0.43	มาก	4.18	0.49	มาก
4. ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี	3.58	0.44	มาก	3.48	0.35	ปานกลาง	4.20	0.61	มาก
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.60	0.47	มาก	3.39	0.40	ปานกลาง	4.15	0.56	มาก
6.ด้านการนิเทศการศึกษา	3.45	0.47	ปานกลาง	3.41	0.50	ปานกลาง	4.21	0.57	มาก
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.32	0.16	มาก	4.32	0.17	มาก	4.55	0.17	มากที่สุด
รวม	**3.68**	**0.25**	**มาก**	**3.61**	**0.22**	**มาก**	**4.27**	**0.41**	**มาก**

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ปรากฏดังนี้

1. 1-5 ปี โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (μ =3.68, σ =0.25) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (μ =4.32, σ =0.16) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (μ =3.72, σ =0.30) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา (μ =3.45, σ =0.47)

2. 6-10 ปี โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (μ =3.61, σ =0.22) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (μ =4.32, σ =0.17) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (μ =3.68, σ =0.32) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (μ =3.39, σ =0.40)

3. 11 ปีขึ้นไป โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (μ =4.27, σ =0.41) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (μ =4.55, σ =0.17) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (μ =4.33, σ =0.44) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (μ =4.15, σ =0.56)

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(N=181)

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	10.702	2	5.351	47.230	.000*
	ภายในกลุ่ม	20.166	178	.113		
	รวม	**30.868**	**180**			
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	16.776	2	8.388	52.677	.000*
	ภายในกลุ่ม	28.345	178	.159		
	รวม	**45.121**	**180**			
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	10.980	2	5.490	25.710	.000*
	ภายในกลุ่ม	38.009	178	.214		
	รวม	**48.989**	**180**			
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	12.598	2	6.299	32.025	.000*
	ภายในกลุ่ม	35.011	178	.197		
	รวม	**47.609**	**180**			
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	13.233	2	6.617	31.414	.000*
	ภายในกลุ่ม	37.492	178	.211		
	รวม	**50.725**	**180**			
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	16.601	2	8.301	32.768	.000*
	ภายในกลุ่ม	45.090	178	.253		
	รวม	**61.691**	**180**			
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.396	2	.698	24.855	.000*
	ภายในกลุ่ม	5.000	178	.028		
	รวม	**6.397**	**180**			

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =3.72)	6–10 ปี (μ =3.68)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.33)
1-5 ปี (μ =3.72)	-	.03240	-.61220*
6–10 ปี (μ =3.68)	-.03240	-	-.64461*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.33)	.61220*	.64461*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =3.56)	6–10 ปี (μ =3.46)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.29)
1-5 ปี (μ =3.56)	-	.10445	-.72603*
6–10 ปี (μ =3.46)	-.10445	-	-.83048*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.29)	.72603*	.83048*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =3.54)	6–10 ปี (μ =3.55)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.18)
1-5 ปี (μ =3.54)	-	-.01773	-.64654*
6–10 ปี (μ =3.55)	.01773	-	-.62882*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.18)	.64654*	.62882*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =3.58)	6–10 ปี (μ =3.48)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.20)
1-5 ปี (μ =3.58)	-	.09572	-.62552*
6–10 ปี (μ =3.48)	-.09572	-	-.72125*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.20)	.62552*	.72125*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป บุคลากรมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =3.60)	6–10 ปี (μ =3.39)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.15)
1-5 ปี (μ =3.60)	-	.20747*	-.55168*
6–10 ปี (μ =3.39)	-.20747*	-	-.75915*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.15)	.55168*	.75915*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการนิเทศการศึกษา

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =3.45)	6–10 ปี (μ =3.41)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.21)
1-5 ปี (μ =3.45)	-	.03863	-.76349*
6–10 ปี (μ =3.41)	-.03863	-	-.80212*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.21)	.76349*	.80212*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

(N=181)

ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี (μ =4.32)	6–10 ปี (μ =4.32)	11 ปี ขึ้นไป (μ =4.55)
1-5 ปี (μ =4.32)	-	.00363	-.22561*
6–10 ปี (μ =4.32)	-.00363	-	-.22924*
11 ปี ขึ้นไป (μ =4.55)	.22561*	.22924*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 6–10 ปี กับ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 181 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 29.92 ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้		
1.1	ควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน	25
1.2	มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้	30
1.3	มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหา	31
1.4	ควรมีการใช้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการทางปัญญา ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดในกระบวนการทางปัญญา	32
1.5	ครูอาจจัดข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ในวิชาที่สอน ให้ผู้เรียนฝึกรับรู้ แสวงหาข้อมูลนำมาวิเคราะห์กำหนดเป็นความคิดรวบยอดและใช้คอมพิวเตอร์ช่วยแสดงแผนผังความคิดรวบยอด (Concept Map) โยงเป็นกฎเกณฑ์ หลักการ	38
1.6	ผู้สอนสามารถจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนฝึกการนำกฎเกณฑ์ หลักการไปประยุกต์จนสรุปเป็นองค์ความรู้อย่างมีเหตุผล บันทึกสะสมไว้เป็นคลังความรู้ของผู้เรียนต่อไป	38
1.7	ควรมีการใช้เทคโนโลยีพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถออกแบบแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำโครงงานแสวงหาความรู้ตามหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหา	38
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน		
2.1	ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน พิจารณาและหรือประเมินความรู้ ประสบการณ์	37
2.2	การจัดทำเอกสาร/หลักฐานการศึกษา การจัดทำเอกสาร/หลักฐานการเทียบโอน และตัดสินผลการเทียบโอน	30
2.3	ควรมีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ	31
2.4	จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา	38
2.5	แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในระดับชั้นเรียน และการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	38

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา		
3.1	ควรมีการจัดให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ	38
3.2	เพื่อให้ครูนำวิธีการวิจัยในชั้นเรียนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอนในรายวิชาและเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของการทาวิจัยในชั้นเรียน	38
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี		
4.1	ควรมีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้พร้อมทั้งให้ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยให้เป็นห้องสมุด	21
4.2	ควรมีการผลัดดันการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นชุมชน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน	28
4.3	และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษาโรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน	38
4.4	ควรจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	30
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้		
5.1	ควรมีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้	38
5.2	ควรมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอรองรับผู้เรียนได้	20
5.3	ควรมีการจัดงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่อชมชุน	24
6. ด้านการนิเทศการศึกษา		
6.1	ควรให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	38

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
6.2	ควรมีการจัดกิจกรรม PLC เพราะกิจกรรมนี้ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนปัญหา และเรียนรู้ที่จะมองเห็น การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา จัดการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อนำมาพัฒนานักเรียน	38
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		
7.1	ควรมีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเข้าใจการดำเนินงานและความต้องการของโรงเรียน	29
7.2	เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง	31
7.3	ควรมีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน	38

จากตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหา ควรมีการใช้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการทางปัญญา ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดในกระบวนการทางปัญญา โดยครูอาจจัดข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ในวิชาที่สอน ให้ผู้เรียนฝึกรับรู้ แสวงหาข้อมูล นำมาวิเคราะห์กำหนดเป็นความคิดรวบยอดและใช้คอมพิวเตอร์ช่วยแสดงแผนผังความคิดรวบยอด (Concept Map) โยงเป็นกฎเกณฑ์ หลักการ ซึ่งผู้สอนสามารถจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนฝึกการนำกฎเกณฑ์ หลักการไปประยุกต์ จนสรุปเป็นองค์ความรู้อย่างมีเหตุผล บันทึกสะสมไว้เป็นคลังความรู้ของผู้เรียนต่อไป และควรมีการใช้เทคโนโลยีพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถออกแบบแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำโครงงานแสวงหาความรู้ตามหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหา

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน พิจารณาและหรือประเมินความรู้ ประสบการณ์ การจัดทำเอกสาร/หลักฐานการศึกษา การจัดทำเอกสาร/หลักฐานการเทียบโอน และตัดสินผลการเทียบโอน ควรมีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในระดับชั้นเรียน และการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการจัดให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูนำวิธีการวิจัยในชั้นเรียนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอนในรายวิชา และเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของการทาวิจัยในชั้นเรียน

4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ควรมีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยีเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้พร้อมทั้งให้ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยให้เป็นห้องสมุด ควรมีการผลัดดันการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นชุมชน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน และควรจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

5) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ ควรมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอรองรับผู้เรียนได้ ควรมีการจัดงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่อชมชุน

6) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการนิเทศการศึกษา ควรให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดกิจกรรม PLC เพราะกิจกรรมนี้ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนปัญหา และเรียนรู้ที่จะมองเห็น การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา จัดการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อนำมาพัฒนานักเรียน

7) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเข้าใจการดำเนินงานและความต้องการของโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็เป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง ควรมีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

5.1.1 การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา พิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา รองลงมา คือ สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมา คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษานำนวัตกรรมมาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการผลิตสื่อ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ การใช้สื่อนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี เป็นระยะ ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี

5) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6) ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

7) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการกำหนดทิศทางวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาวางแผนการจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนและสังคม ได้รับทราบ

5.1.2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฝึกและปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยไม่เน้นไปที่การท่องจำเพียงเนื้อหา และควรมีการใช้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการทางปัญญา ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดในกระบวนการทางปัญญา

2) ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน พิจารณาและหรือประเมินความรู้ ประสบการณ์ การจัดทำเอกสาร/หลักฐานการเทียบโอน และตัดสินผลการเทียบโอน ควรมีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในระดับชั้นเรียน และการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการจัดให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูนำวิธีการวิจัยในชั้นเรียนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสอนในรายวิชา และเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของการทำวิจัยในชั้นเรียน

4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ควรมีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้พร้อมทั้งให้ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ควรมีการผลักดันการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน และควรจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี

5) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรมีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้

ความรู้ ควรมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอรองรับผู้เรียนได้ และควรมีการจัดงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่อชมชุน

6) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดกิจกรรม PLC เพราะกิจกรรมนี้ช่วยให้มีการ แลกเปลี่ยนปัญหา และเรียนรู้ที่จะมองเห็น การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา จัดการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อนำมาพัฒนานักเรียน

7) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ ในขณะเดียวกันก็เป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง ควรมีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ โดยการบริหารงานวิชาการจะเกี่ยวของกับการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยทางการการศึกษา การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีการวัดผลและประเมินผล ดังนั้นการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนางานวิชาการด้านต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ส่งผลต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของสถานศึกษาโดยตรง และผู้บริหารและครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการศึกษาของในสถานศึกษา ที่จะทำให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นประโยชน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาใช้เป็นข้อมูล และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิผล ให้เกิดความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 2) ได้สรุปความหมายของการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนางานวิชาการ

ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมเป็นการบริหารงานหรือดำเนินงานทุกชนิดในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มีหน้าที่ และภาระกิจโดยตรงในการจัดการศึกษา มีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ นำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี และยังสอดรับกับงานวิจัยของ วรวิทย์ หงส์ไทย (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1สภาพการนำนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการมาใช้ในสถานศึกษา สูงสุด 3 ลำดับได้แก่การบริหารตามแนว Tip Co,การบริหารแบบวงจรเดมิ่ง, PDCA และการบริหารโดยการใช้ภาคีเครือข่าย ด้านที่ 2 ความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ การบริหารตามแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิล,การบริหารแบบพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการบริหารแบบเครือข่ายครู ด้านที่ 3 ความเหมาะสมในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่การบริหารแบบโครงการ,การบริหารแบบระบบสำนักงานอัตโนมัติ,การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2. แนวทางในการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ นวัตกรรมการบริหารตามแนว Tip Co, การบริหารตามแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิล และการบริหารแบบโครงการ ตามลำดับ

จากผลการวิจัยเป็นรายด้านมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปายผลได้ ดังนี้

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน สถานศึกษาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษานำนักเรียนเข้าเรียนรวมกับสถานศึกษาอื่นในบางชั้นเรียน สถานศึกษาวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอนและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงาน สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพ ตามความต้องการและความจำเป็น สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการสื่อสารการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการช่วงชั้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก ครูมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาคร มหาหิงค์ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการ บริหารงานวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารหลักสูตร สถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้ง คณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนควรกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร สถานศึกษา

2) ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน มีความยืดหยุ่น และเป็นธรรม สถานศึกษาจัดให้วัดผล ประเมินผลการเรียนในทุกระดับชั้น สถานศึกษาของท่านนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษามีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับสุพรรษา แสงจันทร์นวล (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3. ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบดังนี้ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปัญหา คือ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะกระบวนการคิด ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการ

ใช้อินเตอร์เน็ตและเทคโนโลยี ควรมีการอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยี 2) ด้านการส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ ปัญหา คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้สื่อ และแหล่งเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรม 3) ด้านการวัดและประเมินผล ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการในการวิเคราะห์ การปรับปรุงเครื่องมือ 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ปัญหา คือ ครูขาดความรู้ทางด้านทักษะการใช้ไอซีทีการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกและความถนัด แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครู คือ ควรมีการจัดอบรมในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการใช้ไอซีที การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษานำนวัตกรรมมาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามีการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลการวิจัยในชั้นเรียนกับสถานศึกษาอื่น สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษามีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในงานวิชาการ สถานศึกษามีการนำผลการวิจัยไปใช้และเผยแพร่ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน สถานศึกษาให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับ พิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ 2) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้

4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการผลิตสื่อ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ การใช้สื่อนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี เป็นระยะ ๆ สถานศึกษามีการผลิตสื่อที่ผู้เรียน และครูผู้สอนใช้ศึกษา

ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง สถานศึกษาให้ผู้เรียน และครูผู้สอนจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน สถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับ ธัชมัย ภัทรมานิต (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 6 อันดับ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของแต่ละด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนในการสำรวจความต้องการทางด้านวิชาการของคนในชุมชนใกล้โรงเรียนอย่างน้อย 3 ชุมชน 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการแนะแนวการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับครูภายในโรงเรียนทุกคน 6) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการประสานความร่วมมือกันของคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

5) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สถานศึกษาดำเนินการให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา สถานศึกษากับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องวิธีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับสังคม สถานศึกษามีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้ สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับ นันทกานต์ จิรังกรณ์ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่การจัดการเรียนการสอนยุคประเทศไทย 4.0, ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, การประกันคุณภาพและการกำกับดูแล, สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ, การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, การบริหารการมีส่วนร่วม, การพัฒนาครู และบุคลากร, การวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0

ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำประกอบด้วย หลักการพื้นฐานของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 และวัตถุประสงค์ของรูปแบบฯส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21, การพัฒนาครู และบุคลากร, การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, การจัดการเรียนการสอนยุคประเทศไทย 4.0, สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารการมีส่วนร่วม, การวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้, การประกันคุณภาพและการกำกับติดตาม ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ 3.ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6) ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาจัดกิจกรรม PLC อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดรับกับงานวิจัยของ วราพร สินศิร (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี โดยผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่อาชีพ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษาการ พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษา และตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

7) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการกำหนดทิศทางวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาวางแผนการจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาบริหารจัดการงานวิชาการตามตัวชี้วัดตามมาตรฐานเป็นรายด้าน สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ สถานศึกษาแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษามีการกำหนดระบบและกลไกลการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน สถานศึกษามีการ

ประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัตถกรณ์ กองนาคู (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้แก่ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีการพัฒนาแนวทางแต่ละด้าน คือ การนำกระบวนการบริหาร PDCA เข้ามาปรับใช้ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตร การนำแผนการจัดกาเรียนการสอนไปปฏิบัติจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการวิจัยทางการการศึกษา คือ ครูผู้รับผิดชอบการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโรงเรียนมีการประเมิน ติดตาม การดำเนินงานตามนโยบายอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการวัดประเมินผล คือ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง 4) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ การวางแผนจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม 6) ด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ วางแผนส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา จะต้องร่วมกันวิเคราะห์ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่มีการประเมินเพื่อจัดทำแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดให้มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความตระหนักให้ครูได้นำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นำนวัตกรรมมาใช้ในการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรติดตามผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง พร้อมรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อพัฒนา และปรับปรุงการทำงาน นำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานสะดวกรวดเร็วได้มาตราฐานและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ให้สูงขึ้นต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน นำนวัตกรรมมาใช้ สร้างความเจริญก้าวหน้าส่งผลกับนักเรียน ทั้งทางร่างกายอารมณ์สังคม และสติปัญญาอีกทั้งสามารถปรับปรุงและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง

2) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้และการสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้จะสามารถกระตุ้น ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

3) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารควรมีจัดส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมในการผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจัดหาจัดทำจัดซื้อที่สอดคล้องกับความต้องการและจุดประสงค์ในการเรียน และใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพผลการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจได้ดี ถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น และยังสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้อีก ทางหนึ่ง

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นๆ ในระดับเดียวกัน เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างและความได้เปรียบเสียเปรียบในการให้บริการ

3) การศึกษาครั้งต่อไปควรนำปัจจัยอื่นที่คาดว่าน่าจะมีความหลากหลายมาพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาต่อไป

4) ควรเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและออกแบบสอบถามเฉพาะกลุ่ม โดยแยกชุดคำถามสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน และมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

กรมวิชาการ. (2545). *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *คู่มือพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2541.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2544). *การวิจัยในชั้นเรียน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ.* กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและการพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปกร.

กิติมา ปรีดิลก. (2532). *กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2557). *การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

กมล ภู่ประเสริฐ. (2547). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์,

กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2553). *การบริหารงานวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

ฉลาด จันทรสมบัติ. (2557). *การประกันคุณภาพการศึกษา.* มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). *เทคโนโลยีทางการศึกษา หลักการและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ดำริ บุญชู. (2546). *การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* นนทบุรี: ตีรณสาร

ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.* พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

พิมผกา ธรรมสิทธิ์. (2554). *หลักการบริหารการศึกษา.* อุตรดิตถ์: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

_____ . (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2).* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ภารดี อนันต์นาวี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: มนตรีจำกัด.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรีจำกัด.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์โตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). *การจัดและการบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธ์.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร.* มหาสารคาม: ทีคิวพี จำกัด.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทิวัตถ์ มณีโชติ. (2549). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). *หลักการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พิสณุ ฟองศรี. (2550). *การประเมินทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: เทียมฝ่าการพิมพ์.

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *การนิเทศการศึกษา :* ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ฟินนี่พับลิชิ่ง.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก.* กรุงเทพฯ: วัฒนพาณิชย์.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วรรณชุรีย์ เกิดมงคล. (2551). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วารินทร์ สินสูงสุด. (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สยามมิตรการพิมพ์.

สมาน อัศวภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่.* อุบลราชธานี: หจก.อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุพักตร์ พิบูลย์. (2549). *การวิจัยและพัฒนาสำหรับครูและบุคลาการทางการศึกษา.* นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรศักดิ์ ศิริ. (2548). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน.* พระนครศรีอยุธยา: โรงเรียนอยุธยานุสรณ์.

สุรินทร์ บุญสนอง. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). *หลักการบริหารและทฤษฎีการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

สิวิมล ว่องวาณิช. (2547). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมมา รธนิธย์. (2556). *หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีจำกัด.

สมนึก ภัททิยธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2543). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.* กาฬสินธุ์: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2547). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรูผู้เรียนสำคัญที่สุด.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

_____. (2552). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง

_____. (2559). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนชุดวิชา 0501702 หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรม การบริหารการศึกษา.* มหาสารคาม: โรงพิมพ์แอนนา.ประเทศไทย จำกัด.

อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.

เอกรินทร์ สี่มหาศาล. (2545). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

2) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์

กมลรัตน์ แก่นจันทร์. (2560). *ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กิ่งแก้ว เฟื่องศิลา. (2558). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยากร).* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ขวัญข้าว ชุ่มเกสรกูลกิจ. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* . วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุกิตติ์ สิทธิยานนท์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวคิดพลเมืองโลกศึกษา.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตประสงค์ ทมะนันต์. (2561). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมยุคใหม่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ชุติมา นิธิพงษ์. (2557). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ณัฐวราพร หลอดแก้ว. (2565). *นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ทิพย์วรรณ ดับโรค. (2556). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธัชมัย ภัทรมานิต. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา, ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิลวรรณ วัฒนา. (2556). *การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2562). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปรัตถกรณ์ กองนาคู. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พนม วิลัยหล้า. (2560). *สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพร พ่ออามาตย์. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พรรณิอร *อินทราเวช. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ. (2559). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีนิพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

พิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส. (2562). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์จังหวัดปทุมธานี.

มูนา จารง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2.* สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

เมตตา ภัทราภรณ์ไพบูลย์. (2556). *การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุพา พรมแย้ม. (2562). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วราพร สินศิร. (2564). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

วิไล ปรึกษากร. (2558). *นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีนิพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรวิทย์ หงส์ไทย. (2563). แนวทางการใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์.

สจีวรรณ ทรรพวสุ และศิริทองถาวร. (2555). *การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการจัดการคุณภาพ.* รายงานการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศตามปรัชญาการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สาคร มหาหิงค์. (2563). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุพรรษา แสงจันทร์นวล. (2563). *การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์รครุศาสตรบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อมรรัตน์ ศรีพอ. (2561). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต , สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัจฉรา ยุทธมนตรี. (2554). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครที่ผ่านการประเมินระดับดีมาก.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัตพร อุระงาม. (2560). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรทัย สุวรรณหาร. (2558). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

3) สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.1) บทความในวารสาร

กิ่งแก้ว เฟื่องศิลา. (2559). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยากร). *วารสารการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 7*(1), 51–60.

กฤชกร ไพคำนาม. (2565). การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารรวิทยาการจัดการ, 2*(1), 55-67.

นันทกานต์ จิรังกรณ์. (2563). รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 8*(2), 81-93.

พิณนภา หมวกยอด. (2561). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44*(1), 150-184.

พระอนันต์ ธมฺมวิริโย (นามทอง). (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *Journal of Modern Learning Development, 6*(1), 263-276.

ลลิตวดี ระดาบุตร. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตสัตตบงกช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(38), 136-144.

วราพร สินศิริ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7*(3), 129-146.

วัชรินทร์ ปะนามะเก. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5*(2), 52-61.

สุเมธ งามกนก. (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารแห่งประเทศไทย, 3*(1), 59-67.

อุมาพร พิมพ์สุตะ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 7*(5), 19-35.

4) เอกสารสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

จีรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. (2555). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.gotoknow.org/posts/344746.

ฉัตรชัย ต้นกล้า. (2565). *การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี.* สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.gotoknow.org.

————. (2565). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา*.สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก https://docs.google.com.

————————. (2558). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก http://www.thaischool1.in.th.

————————. (2553). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก http://www.opes.go.th › files › users2012.

————————. (2565). *แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.gotoknow.org › posts.

ยาเบ็น เรืองจรูญศรี. (2552). *หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการบริหารงานวิชาการ*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.kroobannok.com/blog/24395.

————————. (2565). *บทที่ 6 การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก http://old-book.ru.ac.th.

————————. (2565). *สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ คืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.kruachieve.com.

อดิเรก อัคฮาด. (2555). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก https://bsci2.com.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) พระครูชัยรัตนากร, ดร.

วุฒิการศึกษา ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3) นางแสงไทย ดวงปากดี

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโนวิทยา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๘๑๗/๖๐๐๖๐ **วันที่** ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

เรียน พระครูชัยรัตนากร, ดร.

ด้วย นางสาวสุดารัตน์ วรสาร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๒๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี ๒ จังหวัดกาฬสินธุ์ (INNOVATIVE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMANT NETWORK CENTER, NONG KUNG SRI DISTRICT 2, KALASIN PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเรียนมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

(พระครูชัยรัตนากร, ดร.)
๑๑ มี.ค. ๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๙๑๗/๒๐๐๖๐ **วันที่** ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี

ด้วย นางสาวสุดารัตน์ วรสาร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๒๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี ๒ จังหวัดกาฬสินธุ์ (INNOVATIVE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMANT NETWORK CENTER, NONG KUNG SRI DISTRICT 2, KALASIN PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลสงเปลือย
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๗/๐๐๕๔

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร นางแสงไทย ตวงปากดี

ด้วย นางสาวสุดารัตน์ วรสาร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๗๔๐๔๓๒๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี ๒ จังหวัดกาฬสินธุ์ (INNOVATIVE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMANT NETWORK CENTER, NONG KUNG SRI DISTRICT 2, KALASIN PROVINCE)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๘-๐๓๖๑-๒๔๓๐

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ Try out และ เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร
www.rec.mbu.ac.th

โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด
รับเลขที่ 300
วันที่ 28 / มี.ค. / 66
เวลา 09:37 น.

ที่ อว ๗๙๓๗/๐๗๒๐

๒๙ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out)

เจริญพร นายทองใส วิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด

ด้วย นางสาวสุดารัตน์ วรสาร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๒๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี ๒ จังหวัดกาฬสินธุ์ (INNOVATIVE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMANT NETWORK CENTER, NONG KUNG SRI DISTRICT 2, KALASIN PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) ในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

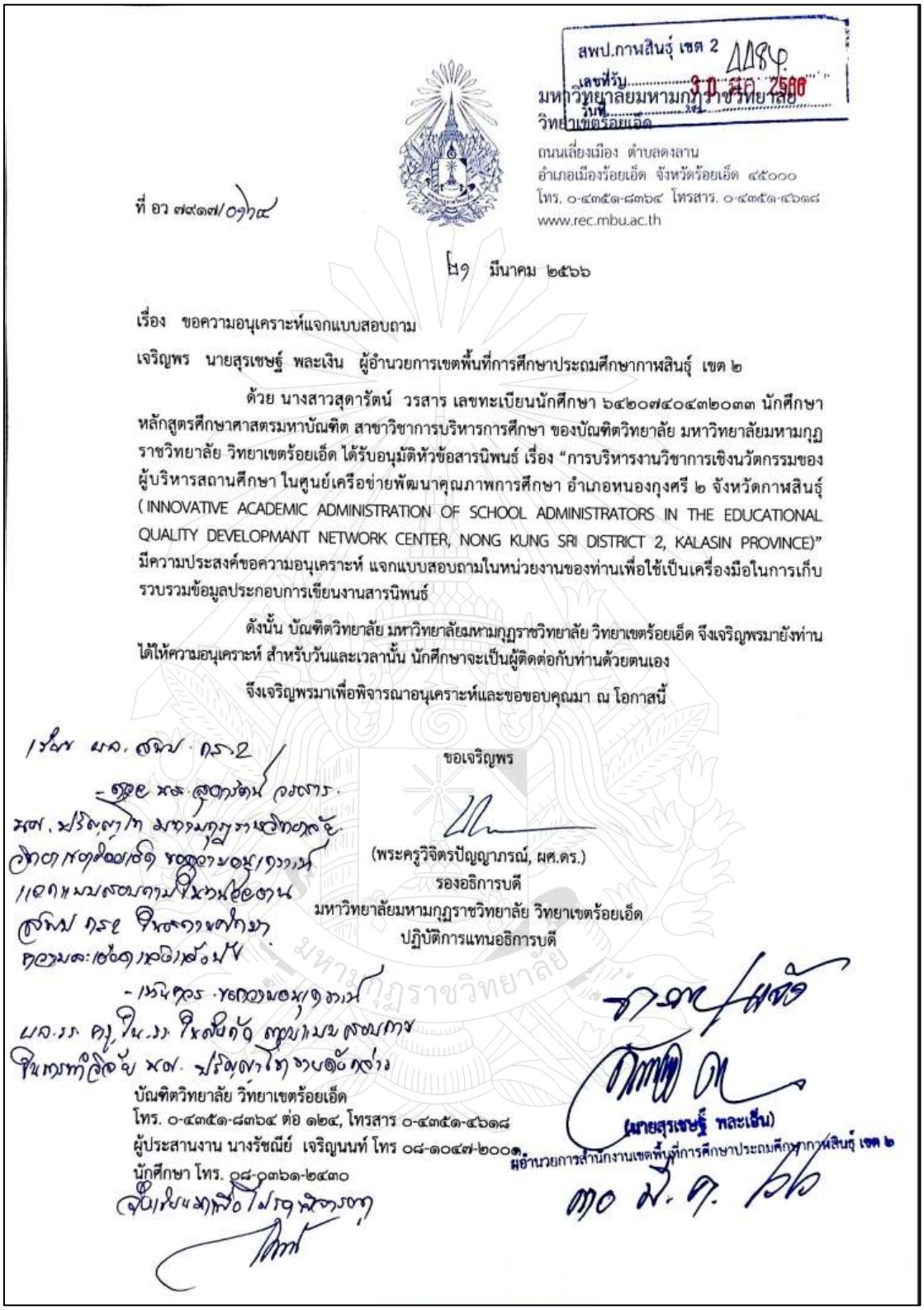
ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด
- เพื่อโปรดทราบ และ
☑ งานบริหารวิชาการ ☐ งานบริหารงบประมาณ
☐ งานบริหารบุคคล ☐ งานบริหารทั่วไป
29 มี.ค. 66

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด
- เพื่อโปรดทราบ และ
☑ งานบริหารวิชาการ ☐ งานบริหารงบประมาณ
☐ งานบริหารบุคคล ☐ งานบริหารทั่วไป
29 มี.ค. 66

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๘-๐๓๖๑-๒๔๓๐

สพป.กาฬสินธุ์ เขต 2 4484
เลขที่รับ 30 มี.ค. 2566
วันที่

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๐๑๖๔

๒๑ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นายสุรเชษฐ์ พละเงิน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

ด้วย นางสาวสุดารัตน์ วรสาร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๒๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหนองกุงศรี ๒ จังหวัดกาฬสินธุ์ (INNOVATIVE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMANT NETWORK CENTER, NONG KUNG SRI DISTRICT 2, KALASIN PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ แจกแบบสอบถามในหน่วยงานของท่านเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา โทร. ๐๘-๐๓๖๑-๒๔๓๐

(นายสุรเชษฐ์ พละเงิน)
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

ที่ ศธ ๐๔๐๒๓/ว ๙๗๔

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต ๒ ถนนช่องชี-กระนวน
อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๓๗๐

๓๐ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดที่เกี่ยวข้อง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย

ด้วย นางสาวสุดารัตน์ วรสาร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๒๐๓๓ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จึงขอความอนุเคราะห์ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ตอบแบบสอบถามงานวิจัย ดังรายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรเชษฐ์ พละเอื้น)
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
โทร ๐ ๔๓๘๘ ๙๕๔๖
โทรสาร ๐ ๔๓๘๘ ๙๕๕๐

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่ง และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

2. แบบสอบถามทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Questionnaires)

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุดารัตน์ วรสาร
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ระดับการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

2. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร

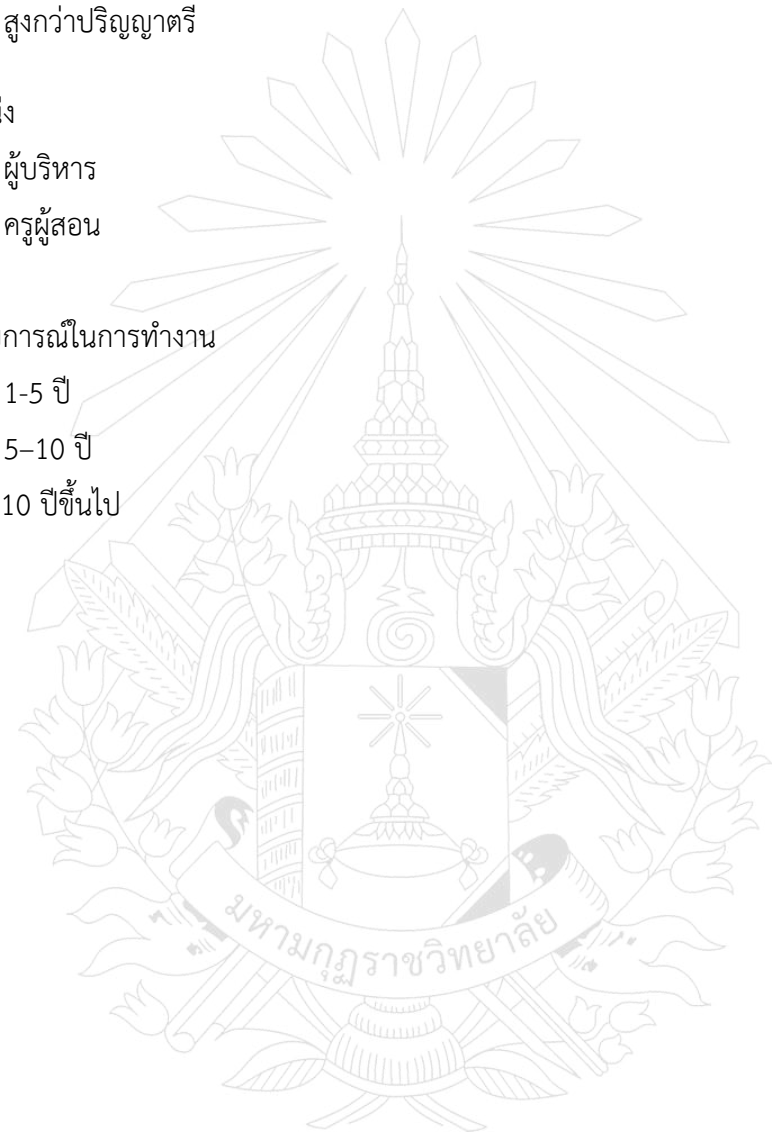
☐ ครูผู้สอน

3. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ 1-5 ปี

☐ 5–10 ปี

☐ 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	**ระดับปฏิบัติ**				
	5	**4**	**3**	**2**	**1**
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้					
1) สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา					
2) สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
3) สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน					
4) สถานศึกษาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
5) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพตามความต้องการและความจำเป็น					
6) ครูมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้					
7) สถานศึกษาวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอนและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงาน					
8) สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการช่วงชั้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก					
9) สถานศึกษานำนักเรียนเข้าเรียนรวมกับสถานศึกษาอื่นในบางชั้นเรียน					
10) สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการสื่อสารการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม					

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	ระดับปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน					
11) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน					
12) สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด					
13) สถานศึกษามีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ					
14) สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ					
15) สถานศึกษาจัดให้วัดผล ประเมินผลการเรียนในทุกระดับชั้น					
16) สถานศึกษาของท่านนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน					
17) สถานศึกษาวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน มีความยืดหยุ่น และเป็นธรรม					
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
18) สถานศึกษามีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในงานวิชาการ					
19) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้					
20) สถานศึกษามีการนำผลการวิจัยไปใช้และเผยแพร่					
21) สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง					
22) สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน					
23) สถานศึกษามีการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลการวิจัยในชั้นเรียนกับสถานศึกษาอื่น					
24) สถานศึกษานำนวัตกรรมมาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
25) สถานศึกษาให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี					
26) สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี					

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	ระดับปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
27) สถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี					
28) สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ					
29) สถานศึกษามีการผลิตสื่อที่ผู้เรียน และครูผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง					
30) สถานศึกษามีการผลิตสื่อ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้					
31) สถานศึกษาให้ผู้เรียน และครูผู้สอนจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน					
32) สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ การใช้สื่อนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี เป็นระยะ ๆ					
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้					
33) สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
34) สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
35) สถานศึกษามีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้					
36) สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา					
37) สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องวิธีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับสังคม					
38) สถานศึกษาดำเนินการให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา สถานศึกษากับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน					
6. ด้านการนิเทศการศึกษา					
39) สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
40) สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน					
41) สถานศึกษาจัดกิจกรรม PLC อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง					

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรม	ระดับปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
42) สถานศึกษาให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ					
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
43) สถานศึกษามีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา					
44) สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนและสังคม ได้รับทราบ					
45) สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ					
46) สถานศึกษามีการกำหนดระบบและกลไกลการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน					
47) สถานศึกษาวางแผนการจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ					
48) สถานศึกษาบริหารจัดการงานวิชาการตามตัวชี้วัดตามมาตรฐานเป็นรายด้าน					
49) สถานศึกษาบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ					
50) สถานศึกษาแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

.....

.....

2. ด้านการวัดผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

.....

.....

3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

.....

.....

4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

.....

.....

5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

.....

.....

6. ด้านการนิเทศการศึกษา

.....

.....

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความเมตตาตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สรุปประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์
นางสาวสุดารัตน์ วรสาร

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาอำเภอหนองกุงศรี 2 จังหวัดกาฬสินธุ์

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			$\sum R$	IOC	เทียบกับเกณฑ์
	1	2	3			
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้						
1. สถานศึกษามีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. สถานศึกษาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพ ตามความต้องการและความจำเป็น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. ครูมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
7. สถานศึกษาวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอนและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการช่วงชั้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
9. สถานศึกษานำนักเรียนเข้าเรียนรวมกับสถานศึกษาอื่นในบางชั้นเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

การบริหารงานวิชาการเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			$\sum R$	IOC	เทียบกับเกณฑ์
	1	2	3			
10. สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการสื่อสารการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. ด้านการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน						
11. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12. สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13. สถานศึกษามีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
14. สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15. สถานศึกษาจัดให้วัดผล ประเมินผลการเรียนในทุกระดับชั้น	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
16. สถานศึกษาของท่านนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการวัดประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17. สถานศึกษาวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน มีความยืดหยุ่นและเป็นธรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18. สถานศึกษามีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในงานวิชาการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20. สถานศึกษามีการนำผลการวิจัยไปใช้และเผยแพร่	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			$\sum R$	IOC	เทียบกับเกณฑ์
	1	2	3			
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา						
21. สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
22. สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23. สถานศึกษามีการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลการวิจัยในชั้นเรียนกับสถานศึกษาอื่น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24. สถานศึกษานำนวัตกรรมมาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25. สถานศึกษาให้ครูเข้าอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี						
26. สถานศึกษามีการพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นศูนย์สื่อเทคโนโลยี	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27. สถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
28. สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29. สถานศึกษามีการผลิตสื่อที่ผู้เรียน และครูผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
30. สถานศึกษามีการผลิตสื่อ จัดซื้อ จัดหาสื่อต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31. สถานศึกษาให้ผู้เรียน และครูผู้สอนจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			$\sum R$	IOC	เทียบกับเกณฑ์
	1	2	3			
32. สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ การใช้สื่อนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี เป็นระยะ ๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้						
33. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34. สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
35. สถานศึกษามีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
36. สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
37. สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องวิธีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับสังคม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38. สถานศึกษาดำเนินการให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา สถานศึกษากับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการนิเทศการศึกษา						
39. สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40. สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูนำผลการนิเทศมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
41. สถานศึกษาจัดกิจกรรม PLC อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
42. สถานศึกษาให้ครูนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			$\sum R$	IOC	เทียบกับเกณฑ์
	1	2	3			
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา						
43. สถานศึกษามีการประชุมสัมมนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
44. สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
45. สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
46. สถานศึกษามีการกำหนดระบบและกลไกการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
47. สถานศึกษาวางแผนการจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
48. สถานศึกษาบริหารจัดการงานวิชาการตามตัวชี้วัดตามมาตรฐานเป็นรายด้าน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
49. สถานศึกษาบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการกำหนดทิศทางวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
50. สถานศึกษาแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้

สูตร $\sum R = \frac{IOC}{N}$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

N แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

หมายเหตุ: ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สรุปค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.982	50

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางสาวสุดารัตน์ วรสาร

วัน เดือน ปีเกิด : 8 เมษายน 2532

ชาติภูมิ : จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่อยู่ปัจจุบัน : 222/8 หมู่ 12 ตำบลขอนแก่น อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

: โทร 080-3612430

การศึกษา : อนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านยางใต้

: มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (สายสามัญ) โรงเรียนเทอดไทยวิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด

: ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด

: ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด

: ปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงานปัจจุบัน : ข้าราชการ (ครู)